...ЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Даькъала хийла советски халкъ ленински новкъа гIолла бIубенна коммунизма коталонга дугаш йола Советски Союза Коммунистически парти!

(КПСС ЦК ТIаьхьехамашцара).

ШОАТТА, 25 октябрь 1969 шу. 128 (4786). Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхерча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

В. И. Ленин вань 100 шу дизара сийна чьржача социалистически яхье доккхий къахьегама толамаш доахаш а хIанз Грозненски локомотивни депо. Цар беча балхах тийша да, дукхагIча даькъе, машинакьадоцца кир дIа-хьа кхьара, пассажираш дIа-юха битара план кхоачашъелга. Шийн болх дика барна вовзаш ва локомотивашта ремонт ю слесарь Шакшуев Георгий. ХIара смени норман тIехкхоачашьяь цо. Сийлахьболлача Октябра сийна къахьегама вахте итта къахьегаш ва Шакшуев.

СУРТА ТIА: Шакшуев Георгий болх беш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИХДЕ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА БАЛХАШ

Доккхийн бехктокхамен деккарш тIайийцад Нохч-ГIалгIай республика гIишлошъераша В. И. Ленин вань бIаь шу дузача шейна сийленца накъабахара.

Шу чакхдала юхейнсар жи бутт совгIа ха мара яц. Мишта латт балх вай республике гIишлош къалъеча?

Хьалха латтача гIишлошъеча организацей коллективаша доккха къахьегама толамаш дика да. Царех я «Грозхимнефтестрой» треста В. Д. Самойлов херте латтача № 6 йолча гIишлон-монтажни управлене коллектив. Къастта дика да цо укх шера доккха къахьегама толамаш. ГIишлон-монтажни балхаш кхоачашдара ийс бетта план 117 процент кхоачанъъьй. Цуьн керттера бахьан ла управлене гIишлошъераша шейн чуьча тоосмех биэза пайда а эцаш, къахьегам нийса вIашгIехьбаккхар. ДукхагIйолча участкой, сменай, бригадей коллективаша шун сметагIа балх бу. Яхье яьнкача гIишлошъерийн коллективаша даьхкача къахьегамо толамийн хаьнханахьа итогаш ю. Уж массанена дIайовзийт. ДикагIйолча опытах, гIишлошъеча техникех, балха ханах биэза пайда эц. Къахьегам Iилман ларда тIа вIашгIехьбаьккхаб.

Инттта боьх дика вIашгIехьбаьккхаб «Грознефтехимпромстрой» треста, цуьна чу мел йолчу гIишлон-монтажни управленей, № 7 йолча треста гIишлон-монтажни управлене, кхы дуккхача коллективаша. Цар массане а тIехкхоачашъьйй подрядни гIишлон балхаш дара ийс бетта план.

Цхьабакъда республикерча цхьайолча гIишлон организацеша эсала вIашгIехьбаьккхаб гIишлош хьалъяра болх. Сихха соцагIбовла безаш гIулакх да республика подрядни организацеша гIишлон-монтажни балхий ийс бетта план 91 процент мара кхоачаш ца ло. Из бахьан долаш цаха чубаха шIенош хьаллеча хьахийнача ахчех пайда ца эцаш диеса кхо миллион гаргга сом.

Къаьстта воча хьала тIа латт подрядни гIишлон-монтажни балхаш кхоачашдара гIулакх вай республике эггара йоккхагIйолча подрядни организацешка—«Грозпромстрой», «Грозхимстрой», «Грозгазстрой», «Чечингесльстрой» трестешка, кхычахьа. Керттерча даьхъе цун бахьан да болхлой низаши средствашн дуккхача гIишлошка дIа-юха бийкъа доаттаар. ГIишлон организацей кулгалхоша нийса вIашгIехьбаьккхабац гIишлошъерийн болх, гIишлон балхаш деча машинеки механизмаехи биэза пайда эцаш. Планированенa юкъе хIанз а тIехьа дукха кхоачамбоацараш долаш моттигаш нийслу. Къахьегам Iилман ларда тIа вIашгIехьбаккхац.

Пятилетка дьъалегIа шу чакхдалаш латт. Хьалханна латта деккараш бехктокхаме хилар кхета а деш, шера план ханал хьалха кхоачашъяра бераига йиз тIабахийта къахьега деккарийла я хIара бригада, участка коллектив. Цу гIулакха аьттув бовзаш ха я хIанз латтар. МIадахача беттанашка дийнна тIалаташ шIенашь дIа а даьха, шIенхашта теабе беза гIишлош хьалъечава болх. Цхьа сахьат балха ха эехьа ца йоайтара оерцагIдаха дела перига ниаш, гIишлош хьалъечара техника, механизмаш.

Доккха эе доалл заказчикашта, генеральни подрядчикашта, субподрядчикашта, проектировщикашта юкъе цIхха бувзам ца хилавах. Цуьна дувзаденна да балха режим телхдела, балха ха эехьа йовелга, механизмаш балх ца беш сеца латтела. Бран хилавах цкъа даь балхаш юха ле деза а дукха моттигаш нийсду.

ГIишлош хьалъечара балх ритмично дIабахийтач цхьайолча организацешка каст-каста балхлой хуьпабалерах, къахьегама дисциплина телхалрах.

Укх шера йистелла ивача объекташта тIасрзае еза материально-техническии ньахея ерригa ресурсаш. ДаарIамо гIирсаш хьалдечара къахьегам вIашгIехьбаккха беза цкъа совнагIа боlх бербелаш. Кулсашца деча халача балхашта автоматизаци механизаци е еза. Индустриальни методах хьалъяйта еза гIишлош.

ГIишлош хьалъечара болх ритмично дIабахийтара тоалаиза двоглоалш за балхлой бытовой хьалаш. Укх шеле йистелла ивача участкашка йоккхо опыт йола специалисташ хьожабелга. Тоабе беза гIишлошъераша юкъе бу къетама болх.

Балхлой материальни безам совбаккхара шерра йоаржае еза аккордно-премиальни системах гIишлош балхаш кхоачашдара метод. Iилман ларда тIа вIашгIехьбаккха беза хIара бригадера, участкера къахьегам. ГIирсаш хьалдеча юкъеяхьа еза хозрасчет.

Доккхий деккараш хьалханна латт хьалъа гIишлош эшача материалашца Iалашъеча организацей коллективашта а. Хашнахь гIишлош материалашца Iалашъе еза хьалъеш йола ерриге объекташ.

Партийни организацеш, халкъа тIаьхьожама группаш деккарийла я пусковой объекташ сихха хьалъяь алийтара цалалаш тIахьожам доаттабе.

ГIишлош организацей кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш деккарийла я хьалхашка латта деккараш ханал хьалха кхоачашдара ерригa коллективаш оарцагIъаха. Пятилетка дьъалегIча шера план кхоачаш ца еш цхьаккха гIишлош организаци хила йиш яц.

Цунгара хьокхам ийбу

Ленински къахьегама вахте а втта низ ца кхобеш къахьегаш лакха толамаш доахаш хьавогIа химкомбината № 15 йолча цеха тIаьхьожама бустама приборийн слесарь Скобельцын Анатолий Иванович. Дукхахча хана дела болх а беш Iоаль йоккха опыт лакха говзал а ноа. Скобельцына. Хоьчох кхоачам бал ма Iеш даичи кердадараш лехан шийн балха говзал лакхъю цо. Цо ремонт ьоча приборашa тIехдика болх а бу.

Итт бетта задани 17-ча октябре кхоачаш а яь, ноябрь бетта чотах къахьегаш я цеха коллектив. Ала деза, цига Анатолий Михайловича диэза дакъа доал. Тайп-тайпара рационализаторски предложенеш тел цо. Цар болх аттача баккхара совгIа производствана дикка пайда а бу. Шийн доклахьеча хIамех санна производствах дог а лазаш хьнаре къахьегаш лакха толамаш доахаш хьавогIача цох коммунистически къахьегама ударник ваьа. ХIаьта из цIе сийлеш а лелаю цо.

Дика производственни хилара-тарра дика общественни а ва нов. Скобельцын. Цо дакъа ца лоацаш цхьаккха мероприятие дIахьош цехе. Цудухьа цеха болхлоша профсоюза комитета предсе[illegible] Скобельцын Анатолий Иванович.

Шеко яц дIахо йодача хана цо кхы а дикагIа болх бергхилара.

Сурта тIа: слесарь Скобельцын Анатолий Иванович прибора ремонт еш воал.

С. Хугаева текст, сурт.

ИТТ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пятилетка дьъалагIача шера планал совгIа 12,7 эзар тонн «Iаьржа дошуа» дакхха социалистически деккар тIаьйцадар ленински къахьегама вахте латтача «Октябрьнефть» НПУ мехкадаьттахоша. ХIаьта цар из сийленца кхоачаш а даьд. Дуккхьал ийс бетта лийрхIачул совгIа лаьттан ченашкара даьккха «Iаьржа дошув» 28 227 тонн да. Шийн торонаш дика йоавзача бөрт болча коллектив октябрь боалуш кхы а лакхагIа керда деккараш тIайицар. Цар тIа яхачох ер шу чакхдалалехьа планах доагIачул совгIа кхы а 50 эзар тонн мехкадаьтта дакхха дезаш ба управлене болхлой. Айденнача хьнарца къахьегаш лакха толамаш доахаш хьабогIа уж. Задени таьвна тIехкхоачаш а еш, октябрь бетта хьалхарча шин декадах 8473 тонн «Iаьржа дошув» чулетад резервуарашка. Планах лийрхIачул дукха совгIа да из. Ерригача управлене гIолла мехкадаьтта даккхара итт бетта задани 12 октябре кхоачаш а яь, хIанз ноябра чотах къахьегаш ба НПУ болхлой. Из цар ноябрьски шейна кийчду къахьегама совгIат-да.

Управлене яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю нов. Агамиров керте латтача телемеханизированни промысла. Ала деза, кхетама болх производственни балхана дика вIашгIехьбаьккха делабу промысла партийни, профсоюзни организацеша. Цудухье йиз ца кхобеш къахьегаш лакха хьокхамаш даха карагIдула промысла болхлошта. «Коллектива сий — хьа сийа» яхача принципах къахьегача цар 10 бетта задани 9 октябре кхоачаш а яь, планах доагIачул совгIа 19 эзар тонн мехкадаьтта хIаделлад даьхенна. Промысле меттел ерригача управлене а белгалъяьнна къаьстта дика къахьега Агамиров Анатолий кулгалду бригада. Массанел лакхагIа да цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш хьабоагIача цу коллективо дакха хьокхамаш. Управлене шоллагIа моттиг лелаю нов. Хашенкое кулгалдеча промысла коллективо.

Укх шера план цхьа бутт хьалха кхоачашъе лерхI «Октябрьнефть» НПУ болхлоша.

З. ЧЕВЫЧАЛОВА,
«Октябрьнефть» НПУ планови отдела начальник.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советн хьешар деза дара аппарат эргальникха тоалрен даргIа хилийтарен дохьага. Цу деша хьекъехьа тIамйцача соцам тIа йоах, деза дара отраслевой принцип кхоачашьяре, планированием экономически стимулированием керда системаш юкъейоалаяре, деза дара автоматически системаш, электронни вычислительни машинаш тIа-тIа дукхагIа халкъа бахкина шерра юкъейоалаяре хьакулийт дIахо а деза дара аппарат эргальникха тоалрен из лелаярга дIайохха расходаш кIазагъяраш дика хьалаш.

Цунца цхьана КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советни белгалдеениха деза дара аппарата боlх тоабарен из даргIа хилийтарен дошлий дукхача министерствай, ведомствай, советаш, бахкина органий, предприятий, организацей кулгалхоша йоагIаш боlа йоахха еш цо хилар, из бахьан деза аппарат хIанз а йоахкаш дукха хIано дIададаш хилар.

ДIахо а дукха моттигаш а дикка дукха пайчахьалхьен средстваш дIаухийташ цу эшаш дукха совещанеш, конференцеш, симпозиумаш еш.

Центральни[illegible] деза дара аппарата балхлой къахьегам вIашгIехьбаккхача а СССР министерстваша, ведомстваша, союзни республикий министрий Советаша, предприятий, организацей, учреждений кулгалхоша дегIаш деза гIуланкхаш дац деза дара къахьегама механизаци автоматизаци яра, хIаьта итта деза дара аппаратерча балха стиль эргальникха тоалре, къахьегама культура лакхъяра.

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советни СССР министерстваш, ведомстваш, союзни республикий Министрий Советаш данхерийла ай деза дара аппарата структура эргальникха тоалргIола, предприятий, организацей, учреждений штатанийра совдараш дIадаахаргдела гIулакхаш оттаде а чекхдаха а, цу ларда тIа 1970 шера деза дара аппарат латтарга дIайохха расходаш 1.7 миллиард сом кIазагъа.

СССР министерстваш, ведомстваш, союзни республикий Министрий Советаш, къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш, предприятий, организацей, учреждений кулгалхой данхарийла ба деза дара аппаратера мунтьабоавийта боlхлой балхаш тIа оттабе.

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советни данза дергдоацие лаьрхIар 1970 шера данз СССР Министерстваш, ведомстваша, союзни республикий Министрий Советаша шоай кара йолча предприятешта, организацешта, учреждениешта деза дара аппарат лелаяра дIайохьийтача ассигнованешта доазув оттадарен цу гIулакхашта лаьрхIа дIайохьийтачи ассигнованеш хьеаиха деза дара аппарат лелаяра средстваш дIалахийтара шоаш персональни бехктокхаме хилар предприятий, организацей, учреждений кулгалхошна цар дIахийтар.

СССР министерстваш, ведомстваш, союзни республикий Министрий Советаш, СССР финансий Министерство, СССР халкъа тIаьхьожама Комитет данхарийла я деза дара аппарат лелаярга дIайохха средстваш нийса а ихем беш а дIаохийтара тIаьхьежам латтабе.

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советни Союзни республикий компартий ЦК-аш, парте крайкомаш, обкомаш, союзни республикий Министрий Советаш, министерстваш, ведомстваш, предприятеш, организацеш данхарийла ай предприятий, организацей, учреждений хьалхе лелача бехкалой специалистий балха ханах рациональни пайда эцаргa Iалашдергдела, совещанеши заседанеши яра регламент оттаергIола, боlхлой тайп-тайпарча инстанцешка бахкара нийсдергдела, хIаьта итта деза дара аппаратерa балха стиль дIахо эргальникха тоаргIола, къахьегама культура лакхъергIола гIулакхаш де.

(ТАСС).

ДОТТАГIЛЕН МИТИНГ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). Кер тоэабоаийташ дар Ф. Дзержинске цIерагIча тракторни завода коллектив БПЧ ЦК Хьалхара секретарь Г. Гусак, керте латтача ЧССР партийно-пачхьалкхен делегацеа вIашагIкхетар. Цига баьхкабар СССР Министрий Совета Председатела заместитель К. Т. Мазуров, кхыбола советски официальни нах.

Тракторашн ераша яхье шоаш доаха толамаш дийцар.

Цхьан шеко хилар дукха нах гулбенна советско-чехословацки доттагIален митинг, цига къамаьлаш дир завода директора Социалистически Къахьегама Турпала В. А. Семенова, болхлочо В. Ф. Тарасова, къонача кхалсаго — болхлочо Е. Малюгас, парте Волгоградски обкома хьалхарча секретара Л. С. Куличенкос.

ЧIоагIа дика хеташ тIаийцар митинго гулбеннараша БПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР Президента арме инарала Л. Свободас къамаьл.

Л. Свободас даьча къамаьлага чIоагIа ла а дийгIар, тIоараш деттаж дукхаза юкъагIа а даьхар. Къамаьл даь даьнначул тIехьагIа хьахозар КПЧ-ен КПСС-ен вежарашка долча чехословацки халкъ, дохаргдоаца советско-чехословацки доттагIал, даькъала дувцаш дека довцаш.

Митинг чакхъьяьлар партийни гимн «Интернационал» а доалкхаш.

ЧЕХОСЛОВАЦКИН СОВЕТСКИН КУЛГАЛХОЙ КОСМОДРОМЕ ХИЛАР

КПЧ-ен ЧССР-ен кулгалхой КПЧ ЦК Хьалхара секретарь Г. Гусак, КПЧ ЦК Президиума член ЧССР Президент Л. Свобода, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР правительства Председатель новкъост О. Черник, кхыбола чехословацки новкъостий КПСС ЦК Генеральни секретараца Л. И. Брежневаца, КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР Министрий Совета Председателца А. Н. Косыгинаца, хIаьта итта КПСС ЦК членаца, СССР оборона министраца А. А. Гречкоца, кхыча официальни нахаца цхьана укх шера 23 октябре космодроме хилар.

Чехословацки советски кулгалхошта гойтар космически тIехкена техника тайп-тайпара дола хIамаш, ракеташ урагIдохийтача лаьт хилар уж.

ТАСС-а ХОАМ

«КОСМОС-305»—СИГАЛА

1969 шера 22 октябре Советски Союзе урагIъахийтай аргIанара лаьттан «Космос-305» яха искусственни спутник.

Спутника тIа я 1962 шера 16 марта ТАСС дIахайъайнача программага хьоинка космически арена дIахо таллара лаьрхIа йола Iилма аппаратура.

ИШТА ХИННАД АЬХКИЙ... ХIАЬТА IАЙ

Шаьла района «Автуринский» совхоза шурийн-товарни ферма бригадир шоай къахьегама гIулакхех лаьца дуьнца дукха тIера вицар.

Кхычахьа сайна уксаза а йоах хьалха латтача доаркай цIераш. Уж ба Гехаева Петя, Шабазова ПаьтIамат. Хоза хийтар хьалха латтарий цIераш яьхача, хIана аьнча моллагIча а къахьегама коллектива дегIвоалдо из ма йий. Цудухьа цар къахьегама толамех хатта лайра. Сона дегадехачох секхийча сайна, аьлар ферма заведующе.

— Укх шера ийс бетта Гехаева Петe ше деладеча доахая хIаракегара яьккха шура 853 килограмм я, хIаьта Шабазова ПаьтIамата 830 килограмм яьккхай.

Нагахьа сайна хьалха латтача доаркашa лаьха «толамаш» а цу тайпара эсала хилча, вокх юхебисараша фу даь хургда-хьогIаьнна кетаделар. Бюллетена тIа хьежача хIара доаркa тайпан шIера дукхьала латта цифра геттара доха яр. ТIаьйца социалистически деккараш кхоачашдарах-м дунцига а яц. Кхыметтел хIара Iаттагафа шура яккхара шера план 1710 килограмм. Хьалха латтача доаркашa а кхоачашъергхилар тешам боацаш хилча. Хоьш ма дий тIеххьарча квартале хIара Iаттагара йоаккха шура эггара кIезигагIа хулга.

МIалагIа ца шурий-товарни ферма коллектива гIулакх ишта лелара лелара бахьан? Царех керттера дар доаза хала дац. Цунца дувзаденна да дисараш я. ХIаьта керттера бахьан да боахама кулгалхоша, специалисташа шу доладелча деза фермана е йоагIача тайпара йоахо яь ца хилар, хIаьта хIанз а тIехь етта. Ча хьалаша цар кер чу кхераш ца боссийтар. Цунца дувзаденна делий доахаш эггара дукхагIа шура луча хана, аккаш замалахьа, цар продуктивность, моша конвейер вIашгIехь ца яккхарах, геттара доха хилар.

Ишта хиннад аьхки. Хаттар чьа-шегIа отт цхьаьнха. Мишта хургда гIуланкхаш Iай? Из а гуш да ферма коллектив Iана яьча кийчонга хьежача. Укх шера 2200 тонн силос Iалашъе езаш яр планах. Из плани оттаьяр хIара Iатта ворхI-ворхI тонн силос а лоархIаш. Нагахьа сайна планах лаьрхIача тайпара ерриг силос Iалашйина а цох кхоачам хургбацар. ХIана аьлча доакъар Iалашдара план оттеш дийдаьдар кагий доахан. Царий а ма езий, доахана сайна дукха на езе я, силос. Цхьабакъда хIанз ферме Iалашъяь силос 700 тонн мара яц. ХIара Iатта шишша тонн кхоач из. Доахан моцалла кIалдита царагIвьянача сатo де тарлу гIулакх да из.

Кхы дикагIа оттадаьлаш шурий-товарни ферме гIожа доакъар Iайешдела я. Ёкъа силос вIалла кийч а яц, ча тоъаргдолаш дац. ХIаьта йоа? Йоа Iалашъьй хIара Iатта Iана эммалхба итт-итт центнер кхоачаргIолаш. Алапза дала йоа Iалашъеча юха а дийденнад кагий доахан. ХIаьта уж ма дий Iай керттерча даьхьа ьлапа кхаба лезараш. Нагахьа сайна уж а доаша дуккъалр доахана лаьрхIача а кхоачам хургбацар аьлах. Фуй цхьан Iатта 10 центнер йоа?

Из а деррига дац. ХIанзаре ха хьайбаша Iе доаккхаргдола кхийч тоадаь дахара геттара бехктокхаме я. Бакъда из гIулакх а ледаре даьд укхаза. Деррига кхийш къаьна да, пул совгIа, тоа мишта даьд аьлча, геттара во тоадаьд. ДIачуваьлча массе оагIорахьара чухьендаш дух ба.

Хьайбашта Iай моцал массел Iаткъ ала йиш я шелал а. Бакъда, из шаккха а гIулакх хьайбашта махула дукхагIа Iаткъаргдолаш оттаде гIийртаб-хьогI боахама кулгалхой, аьнна хетаргдолаш дар бIаргадайнар.

М.-Р. ПЛИЕВ.

ПАЙДАНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Самарийнаьль КПСС Нохч-ГIалгIай обкома заседаней зале парте обкома хьалхарча секретараца нов. С. С. АПРЯТКИНЦА вIашагIкхийтар республика журналисташи писателаши. Цига баьхкабар республикански газетий, книжни издательства, радиовещанеи телевиденея комитета болхлой, городскойи районни газетий редакторащ, писателаш, министерствай, ведомствай, организацей кулгалхой.

Гулбеннараштa хьалхашка лоацца къамаьл дир КПСС обкома секретари нов. Х. Х. БОКОВА.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахами культурен дегIаяра хьакъехьа журналисташен писателашен лаьча дукхахча хаттарашта жоп а душ къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина. В. И. Ленин вань 100 шу дизара сийна республика къахьегамхоша тIаийца социалистически деккараш а укх шера план а толлица кхоачашъяра тIабербаль областной партийни организаце беча балхах дийцар цо.

ВIашагIкхетаре хиннараштa нийтта цо дийцар вай республикан мехкдаьттан химически промышленность, транспорт, гIишлошъелга, юрта боахама производство дегIахара перспективех, бахачи наха культурно-бытовой гIулакхаш деаиг дIахо а тоадарах.

Нов. С. С. Апряткина республике писателаши журналисташи тIахьийхар къахьегамхошта кхетам луча даькъе областной партийни организацеца диэза новкъостал дара. Вай замана турпалий образаш публицистикеи литератураи средстваш хьахоллар шоай керттера деккар ларлIа диза массологически болхлоша, белгалдаькхар нов. С. С. Апряткина.

Нохч-ГIалгIайчен колхозхой конференци

БЕРРИГА НИЗ—ЮРТА

«Сердало» газета тIа хьахийгIо хьан бь хиннача тайпана, юртбоахама артела Хьокхамеча Устава проект юкъах Нохч-ГIалгIай АССР колхозхой конференци хилар 23 октябре. Цига хоржар колхозхой хьалхалгIча Ерригсоюзни съезда бахийта делегаташ.

Тахан оаха кепатах конференци белхах йола дийзе отчет.

«Юртбоахама артела кердача Хьокхамеча Устава проентах» доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Априткина.

— Таханара Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика колхозхой конференци, — аьлар докладчика, — гулъеннай белгалъяьккхача, дерригa советски халкъ, дерригa прогрессивни адамаш сийлахь-доккха исторически ди — Коммунистически партии Советски пачхьалкхен хьалхар, Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизар дегаш айденна а долаш белгалдаккха кийчлуш долча хана.

Юбилея сийна социалистически кхь шерра ярдаро, ленински къахьегама вахте латтача беррига советски наьха лакхача политически къахьегамен хьинаро тешал ду вай мехка къахьегамхой хьинар на кхолеш къахьегарца, Коммунистически парте хулгалиа ленински юбилея сийна тIанийна дехкараш толаме кхоачамде хьарцIа хилар.

Шадахача укх пятилетка кхаь шероа ийс беттоа хьахьокх, советски наьха дош практически гIулакхашца кхоачашлеш хилар. Сихача Iилма - технически прогресса, экономикана ду хулгал дIахо ерталькка тоалара доккхий гIулакхаш чакхдахаро социалистически производствана хьалхашка керда йоккхий товонаш хьайийлай. Цу дарда тIа Iалашдеш да къахьегама оасарле тIатIа дукхагIа лакхлуга, общественни производства эффективность айелга, вай мехка халкъа боахам дегIаахара темпаш лакхелга.

Мехка халкъа боахам дегIабоалабара юкъе доккха дакъа лоац Ленина орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тIанийца социалистически дехкараш кхоачаш а деш, цар тIагIертта лакхду производственни хьокхаш.

Пункна хола тешал да пятилетка хьалхарча кхаь шера план 14 ди хьалхагIа кхоачашъяр. Хамал хьалха кхоачашъяьй укх шера 9 бетта промышлении продукцена реализаци яра план. Йот гIеолоаккхаш гIулакх да вай республика промышленность дегIаахара темпаш пятилетнагIа лаьрхIачул тIехьювлаш хилар. Укх пятилетках дIадахача 3 шераи 9 беттаи планал совгIа хьаьй 69 миллион совгIча сома маьха тайп-тайпара продукци, цу дакъе Iалaьмате дукха мехкаьттен мехкаьтта продукташ, машинаш, агрегаташ, оборудовани, кхыйола каделеш.

Юртарча вай сийлахьча къахьегамхошта карагIаьчна а дукха яа башха - дика гIулакхаш. Ленински юбилейни колхозхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезда еча кийчоно дегаш уроттаьь болча Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама болхлоша шоай дерригa ниваш тIадохийт укх шерара юртбоахама балхаш чакхдахара.

ХIана беррига мехка шерра юкъаш я КПСС ЦК Комисса оттаь юртбоахама артела Кердача Устава проект, колхозхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезда кийчо еш латт.

Колхозхой КхоалагIча съездаи артела керда Хьокхама Устав тIавцарахи йоккха политически событи хургья вай мехка, колхозни ахархойи дерригача советски халкъен вахаре. Кердачъ Устава проекто чулацай вай мехка коммунизм хьалъеча юкъе ахархошт хьинаре дакъа лацрах йола ленински идеаш, тьахьекхай советски юрта хинна йоккхий социально-экономически ерталонаш.

В. И. Ленина оттаьча кооперативни плана дарда тIа Коммунистически парте болхлой класса масса оагIорахьарча поакъосталлен къахьегача ахархошаота пхьоагIонцен дагийча боахамех доккхий социалистически боахамаш а дио, хIаьта цу тайппара ахархой экономически гIулакхашкен дерригача цар вахарен сийлахь-йоккха революци а йир. Шерра баьржача колхозни болано СССР-е колхозни строй хьаьрга, юрта боахамерча производства керда социалистически способ чIоагIъьаларга кхоачадир гIулакх.

Советски Iаьрал латтача шерашка колхозни боахам дегIаухлача шепашка овлангара деш хувпаенна советски ахархочун юкъ а. «Социализма сийлахь - йоккхийча кеталоний шовзткъа итт шу» яхача доклада тIа нов. Л. И. Брежнева аьнна: «Социализмо, производства средствашта юкъарча доалахьено, юкъарча къахьегамо хьакхелзаб советски юртара керда нах а—вай колхозни ахархой. «Колхозхо» яха дош кIоарга сий лелт оаз беррига советски халха, болхлой классана йохаргйоаш пхьоагIо йолаш бела колхозни ахархой вай общества вахаре дикка боккха политически низ а хинна дIаэттаб».

Юрта боахам оргIаяккхар боккха чулара политически экономически лоархIам болаш хинаб да Iеш. Iалаьмате боахма дуцен хабкъаита юкъера лоархIам болаш а яа. КПСС сийлахь-йоккхача опытах ахархонта кооперированни яра, боакла социалистически юрта боахам хьабара гIулакхш социалистически мехкий коммунистически болхлойн партента дика тьокхам хилар.

Парте XXIII-ча съезда, КПСС ЦК мартовски дIахоичен Пленуми решенеша хилазе дарг мел доаца хьалаш хилайцна … дIахо организацинне - боахама гIулакхашца чIоагIъяра, уж технически кийчъяра, продукци дукхагIа яккхара, колхозхой материальни хьал-торе тIа-тIа дукхагIа лакхъяра.

КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленуно белгалъяьккхар ше цу лоацагIча хаьашка юртбоахама производства хIинзарча боарахал кукхе а тIехдоалар дукъ юрта боахам дIахо дегIаккхувлара, материальни база масса оагIорахьара чIоагIъяра, Iилма-технически прогресс сихъяра чакхдаха деза гIулакхаш.

Боккхача лоархIаме дар чIоагIа … оттаяра а планал совгIа ялати кхыйола продуктани йоккарах материальни стимулирована яра а ларда тIа оттаьча, юртбоахама продукташ кийчъяра политикага доьлар. Юрта массехк тайпара социально - экономически гIулакхаш чакхдаьхад, колхозашкарча къахьегамах хIара бетт - бетта гарантированни мах тела оттабаьб, колхозхойи совхозий болхлойи пенсионни Iалашо тоаьй.

Цар а дукхача кхыча а гIулакхаша новкъостал даьд юртбоахама производство лакхъяра, пух лоархIамегIара доокъош — кхаш лелаелген хьайбаш деладелген — дIахо айдара, колхозийи совхозийи экономика чIоагIъяра.

Социалистически юрта боахам тоабенна хилар кхьаьтта хьахьоккхаш дола масал да вай Нохч-ГIалгIай АССР. Коллективизаци вайнига керттерча даькъе 1936 шера чакхъяьннай. Хьош на дарре, юрта боахама социалистически вргалонаш елга оттача гIолла хиннаяш. Иза классови къовсам латтача хьалашка хилар да. Эшае йийлар коллективизацена дуьхьала патриархально - феодальни шердаьнача гIулакхех экономикен бытен пайда эцаш хиннача муллий, шейхий, моллай, моагIарий лерха дуьхье. ХIаьта а, колхозни строй хотьяьлар ховламболлаш эшаергйоацаш.

Юхьовцхаш бола ахархой хела къахьегам, цар къели политически бокъонаш ца хилари, эшкел а баьлел а кхы юхадоагIаргдоацаш дIадьяьнад.

НагагIа санна пачхаьха хана республика доалах даькъа тIа бахача нахах 90 процент вIалла лаьттaш доацаш хиннабале, хIаьта шебарча бахача нахах кIезигдукха лаьттaш доле ахархой 77 процент мара хиннабеце, хIана колхозий Iалаьмате дукха лаьттaш да юртбоахаме пайда эца йиш йолаш.

1927 шера Нохч-ГIалгIай республике юкъера лаьрхIача пхьеихух кхоачар 4 боахама, цхьа махкен болх бу 4 хьайбен — 3 боахама, хIаьта хIанз вай колхозаш толашагIча низ болча техникапа кийчъяь я. Нагахьа санна 1960 шера 1-гIа январь хьатIакхоачаш республика юрта боахаме 5 эзар трактор хиннале (лхийтта таьра низ болаш яраш лаьрхIача), хIана уж я 11 эзар совгIа.

Юртбоахама гIулакхашта лаьрхIа колхозашкара керттера производственни фоьзаш дахха укх тIеххьарча 10 шера 23-зза дукхагIа а хинна, хIана юкъера лаьрхIача хIара колхоза 1,2 млн. сома маьха я.

Колхозни производствана керте латт квалифицированни кадраш, юрта боахам индустриальни Iилмани дарда тIа лелабу. Колхозий общественни ахчах пачхаьлкхен новкъостален хьалхьа итташ хIанзара культура Шенош, библиотекаш, школьни дошкольни учреждениеш, чуIе цIеноош, салоIа цIеноош, кхыйола культурно - бытовой объекташ.

Хувцаденнак юртарча къахьегамхочун культурни сибат. Вай республикера итташ эзараш колхозхой школашкен къаьсттача йешара заведенешкен вешa багIа. Вай эггара гаьнагIча юрташка электрически сердал, радио, телевидени я. Юрта боахамерча болхлоша шоаш дзайта дукха газеташ, журналаш ийху доссий пошта, гIаштIай меттала. Юрта болх беш ба юрта боахама эзараш специалисташ, хьехархой, лораш.

Коллективни боахамаш тоаденна халар къаьгга хьахьокхаш дола масал да колхозни Сунжа. Ахча укх тIеххьарча 10 шера района колхозий ахчан доходаш 8,6 млн. сомагара 18,7 млн. сомага кхоачаш лакхъеннай. Цо йиш хилийтай общественни потребленe фондашка еш йола отчисленеш дикка алсамъяха.

Шерагара шерага тоалу юртарча къахьегамхой материальни хьал - торе. Районерча колхозхой ахчани бетта юкъера лаьрхIача 100 — 140 сом да.

Дукхача колхозашкара —Сунженски района «Победа» яхача, Гудермески района «40 лет Октября», Шелковской района «Коминтерно яхача, Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча, Ножай-Юрта района лоамин колхозашкара масалаш а дадаьнь нов. Апрелина хьальенкар, юрта мел доаккий хувцаьмш хиннад, юртбоахама артелий общественни боахам мел дегIабеннб. Цо цIерам йоах колхозни болама ветеран, таланд болча организаторий колхозни производство хьалха латтаба.

— Колхозни строй дегIайорах чIоагIъяра, — боахар дале докладчика, — боккхача хIоно хиннай 1935 шера колхозхой - ударникий ШоллагIча Ерригсоюзни съезда тIанийца юртбоахама артела тьокхаме Устав.

Цу Устава колхозни строительства керттера принципаш хана йоахало теха чакхъеннай. Парца хьалхле а лелаеш, колхозни ахархоша болхлой классана пхьоагIо а йолаш социалистически общественни отношенеш котьлъхай юрта. ХIаьта хIанз вай колхозаш, колхозий чулара производственни отношенеш дегIаъяра, вай мехка коммунизм хьалъяра дехкараш на яхлара дола керда Устав.

Комиссе оттаь а кепайоаяв тIа араьякха а йолча колхоза кердача Хьокхамеча Устава проекто колхозни строй дIахо чIоагIъяра доккха новкъостах дерга. Цу тIа терхальъяй коммунизмага бозача новкъа гIолла вай общество дедIаахара объективни законоцернестaш, коммунизм хьалъеча тапара вай халкъа дехкараш Iалмайна бакъдаь хьа ма хьокхара чулацнача вай парте Программа лоархIамегIара положенеш.

Колхоз, социалистически боахама общественни форма хиларах тарра. Йоах Устава проекта тIа, бокъонца юртара производительни низаш дIахо дегIаккхувлара декхараш ма яххара я, цо Iалашду колхозни демократе дарда тIа колхозерча йоха производствана юкъаш хоал делга. Иши хулийт колхозхой хIаране хьоштан общественни, дерригача халкъа юкъарча хьалттaшца ийса цхьаяа тоарде. Колхоз — из а колхозхошта бола коммунизма школа.

Шерва коммунизм хьалъеча хана колхоза керттера декхараш, принципаш, болха поарде безгалье эзош да Устав. Парте XXIII-ча съезда КПСС ЦК дIахорча Пленумашкен кийчъяьй мехк дегIаахава хIанзарча этапо ма яхара бола, ерригача вай предприятий организацей гIулакхаш дIахо тоаделга, коммунистически общество хьалъяр духьа лоаттабеча къовсаме дукхача адамий къахьегамен политически хьинар лакхделга Iалашдеш йола лоархIаме экономически мероприятеш. Цу хIамаша ма яххара я кердача колхозни Устава проект.

Проекта тIа хьальекхай колхозаш йоххача шерашка хьалхинна керда общественни отношенеш, общественни боахам вIашагIболларен лелабарен принципаш, терхальъяй укх тIеххьарча хана IоаIь планированени доал дарен хьалха латта опыт, кердача тайпара оттаю артела производственни финансовни гIулакхий, колхозхой материальни культурни боарам тоабара керттера положенеш.

Устава проекта тIа хьахьеккхад общественни производство дIахо дегIаддувлаво, колхозхой коммунизм хьалъеча дукхагIа юкъелора гIулакха колхозаша шоашта хьалхашка оттадеш доза керттера декхараш. Керттерча декхарех цаI да производствана интенсификаци ярен из дIахо технически кийчъярен, комплексни механизаци юкъейоаллара а лаьттaшта шероа химизаци мелиораци яра а наькъана юртбоахама продукци дукхагIа яккхара пачхаьлахена йоххара.

Колхозий лоархIамегIара декхар — колхозхошта тIа-тIа дукхагIа хьашт хулаш дола материальни культурни хIамаш дакхагIа кхоачашдар, цар вахара, бытовой хьалаш тоадар, деррагIа эргайоахаш юрташ дика тоаенна поселкаш а яь дIаттаа.

Кердача Устава проекта керттера положенеш хьа а йийша, докладчика белгалдаьккхар, колхозни ахархошта загалаьттараши сатийсовaши по шийна чулаьца хилар. Цу тIа вIашагIтехай юртарча къахьегамхой предложенеш, из массава ракъе а болаш хьалдоаш деррыгача советски халкъо.

Кердача Хьокхамеча Устава проект чIоагIа къобальеш я вай республика колхозни ахархошта юкъе. Из дувнача юкъе дакъа лаьцая 34 эзар совгIча колхозхочо, выступлени яьй 1000 совгIча сага. Дукха предложенеш тийнай, тоалара хьалхадаьха хIамаш да, хIаьта цу деррыгнешка а колхозхой КхоалагIча Ерригсоюзни съезде тьоажаргба.

— Колхоза Устава керда проект юкъаш ца хьоахе йиш яц республика - юрта боахама болхлоша тIанийна юбилейни декхараш кхоачашдара пхьайола итогаш. Хьош ма дарра, КПСС обкома эггара тIеххьарча пленуме йиза анализ йир юрта боахамерча гIулакхий. Ала деза, дIадахача Iаь, бIаьстен, ах лакъа ахкан хаоттама хьалаш декхараш кхоачашдара аьттув боацаш хинна хилар.

Цхьабакъда, аьттув боацаш долча хаоттама хьалашта партийни организацешта, районий, колхозий, совхозий кулгалхоша, бригадайи фермайи коллективаша организованность дукхалъоттаьча, пачхьалъален планаши социалистически дехкараши кхоачашхара хьалхара доккха декхар шоашта тIалаттынлген бехкехаме, шоаш хилара хьалъеккхаме, хьалхарча пункт дечта керттера юртбоахама продукташ соагкарчул дукхагIа кхе а вай, кийч а яь.

Хьакарта вей, масала, Гудермески районера «40 лет Октября» колхоз. Цу боахам а ница дохьийлар гурахьа йийна ялташ. Йоккхий этар цара, ма тер. ХIаьта а колхоз дика кхархийна, пачхьахьлакхен планаш совгIа критически декаркки. Колхоза шийни организацен юкъелера … боалаш дехача Iаьна … Iеза балара колхозхой оарцагIбозлилга, сихха къоастадир цхьайолла култураш мха дIаева лекьаш, вIаштIехьхьаккхад, дIайийнача хIамашта дика гIулакх делга, пареш хий дуьллина удобренешна юртта поакорика елга. Из бахьан доалаш долха хIара гектара тIара 34,3 центнер на болча ялатий дахьккхар, хадал хьалхе кхоачашйир пачхьалкхенга алат (тьажкIаш йоаца) лечкара план. ДIахо дегIабенаб хьайбай боахам 1-ча октябре кхачашйир хIора кхоабача Iаттагара юкъера дахе хIача дилха шура соатха цу ханналца дахха 446 килограмм дукхагIа я. Пачхьалкхенга тулх лоххара ийс бетта план 136 процент, шура боалара план 176 процент кхоачашъяьй. Цу гIулакхаш Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоз. Хоош за, дайха; масала; бекхьаде; кхычайша чул дукхагIа Наурски района цу лаьчга. ХIаьта а, оу колхоза вIаштIехьавлар хьайбай продуктивность чакхал лакхача бесешка лоаттае а ийс бетта тахха хара кийчъянна 112 процент, шура кийчъяна — 137 процент, фуга — 144 процент, тха кийтора — 100 процент кхоачашйир.

Гурахьа хукар дукхий хIара гектара тIара 23—24 центнер алата, пачхьальалхенга яхкар хьайбий продукташ йоола тIаьийна социалистически дехкараши толаме кхоачашдир Гудермески района «Ленина» яхача, Шелковской района «Красный пахарь», «Путь к коммунизму» яхача колхозаша, дукхача кхыча боахамаша.

ТIагIертта къахьегаши юбилея сийна тIанийна шоай социалистически дехкараш сийлени кхоачашдеш я бригадай, фермай, отделений дукха коллективаш.

Цу масалаша тешал ду, шоай низаши хьинаре на кхоаеш, дахтара хIама юбилейна дехкараш кхоачашдара хIаьтелаш бола нах чIоагIа бехктокхаш хетаме сакхетам болаше хилаве. Паргера хьокхам эца беза, парца пийедала деза.

Пунца пхьана республика юртара боахам дегIаккхувлача цIенхашттa кхоачашйбоацараш ца. Лаьтташпарен хьайбаш … боалача проехтай. Къаьстта а ялта, боахами уж дукхагIа яара темпаши дукхача боахамашка пхе шера планаргIа лаьрхIача боахамал дукха тIеххьене. Шайча пятилеткана кийенча укх тIеххьарча кхь шера хIора шера юкъера лоархIам алат дукхагIа лакхара темпаш 14,2 процент мара хиланзар колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка.

Юрта боахача болхлоша шоашта хьалхашка декхар оттадьяро 1969 шера алата культурий хьункъам 22 центнерага кхоачаш айбе, дерригa юкъхаш дола ялат 510 эзар тоннага дIакхоачаде, хIаьта шитта юрта боахача кхыйола продукташ дукха тукхагIа йоахийлен кийчъелген Iалашде.

Цхьабакъъ, гурахь дийнача ялатий алата -бобони культурий юкъера хьункъам цхьан гектара тIара беррига а 12.9 центнер мара хиланзар, хIаьта хьалхагIе а дакъа лоархIамех дерригa гулдергиола алат 270 — 280 эзар тонн хила мегаш да.

Ялат хьоа кхаан 20 октябре кхачалца 60 процент мара кхоачаньяьяц. Кхоачашъяьян сом, кемсаш, генараш, бахчевой культураш кийчъяра план.

Хьувкъам хила йиш болча боамга ца кхоачабар, лаьттанара йола продукташ кийчъяра план йизза кхоачаш на яр лаьтта лелава культура боаран дукхача колхозашкен совхозашкен хIана а эхча хилараx хьахинна хIамаш да. Республике гектара мела дела севообороташ юкъекхувларен чакхъяларен гIулакх. Пайда ва оц 100 эзар гектар гарга долча хий дехкача лаьтoех. Хий дохкара хамаши боарамаш ниiса леладац, хий дехкача хана телхаю юртбоахама культураш кхияра агротехника, хий декха лаьтташ леладара хьалде доал деш, пах ца хилар дIаяьяьккхадап, цу … тIа кIезиг тесе удобренеш. Из бахьан доалаш хий яхкача лаьттaшка … деттара дола а … чакхьяларга … хахар … да оттадаш а бя. Масала, 1966 шерагара 1968 шерага кхоачалца хий дехкача лаьттанкара шера юкъера лаьрхIача 24 центнер алат гуллир хий ца дехкача лаьттай хIара гектара тIара 17.7 центнер мара па гулъьйча метте, цу даькъе керттера кульгура — гурахьа дув кIа — цитта хий да дехкача лаьтгой хIара гектара тIара 19,1 центнера метте 24,4 центнер, хьажкIаш — 15,3 центнера метте 19.2 центнер. Хий дехкача лаьттех къаьстта ца пайда оц укх шера Гудермески, Сунженски, Наурски районий боахамашка.

Укх тIеххьарча хана уйла кIезигагIа я моттигерча удобренех пайда эара. Дукхача фермашка Iайна дукха шердаьлна кхо латт, пхьабагIьда, из … дIакхувьялген … хана кхай тIа тессагени … вIаштIехьаьнкхат. … кхоачаш тIабарх хIара шера дукха хьувкъам боабеш долча оасанца, юрта боахаме дIаийнача хIамашта дулам дергашен хулча … Дукхача боахамашка бола лоархIам бац дIауя фу дика хилийтара. III-ча класса а кхьиеттта … а фу тоссаш культураш … моттигаш. Дукхача колхозашкен совхозашкен пайда ца оа за машинно - тракторни парьки транспорташ. Из бахьан долаш телхо балхаш чакхдахоа ханаш, дукха хаувкъам бобу. ХIаьта цу долача хIамашта буг сошача кхьыча колхозийи совхозийи экономика буйлоаки. Уж кхоачайболаран дIадахара тIаорсаль хийа эа партийни, советски организаце, юртбоахама органий, юрта боахамерча беррига къахьегамхой уйла.

1970 шера доккхий социалистически дехкараш тIанйиах республикерча лаьттaш леладераш. Иза, хоош ма дарра, юбилейни шу а пятилетка тIеххьаре шу а да. Вайна хьалхашка декхар латт 1970-шера 525 эзар тоннал кIезигагIа доацаш, хIаьта хIора гектара тIара 23 центнерал кIезигагIа доацаш алат даккха, пачхьалкхенга 150 эзар тоннал кIезигагIа доацаш алат, 90 эзар тонн кемсаш, 28 эзар тонн сом, 10 эзар тонн картолаш, 30 эзар тонн бахчалараш, 20 эзар тонн генараш доха деза.

Уж декхараш толаме кхоачашдара ниш дукхагIа тIабахийта болх бе беза, дерригa низаши средстваши оарцагIъяха еза хьувкъам чуйоара, лаьтта кийчдара, гурахь на культураш дIаева балхий темпаш чIоагIа сихъе еза уж балхаш укх гаргтарча денош чакхдахар а хIаьта бIаьстан юкъе ерригa культураш дIаоргйолча лаьттaшка 15 ноябрал тIехьа ца йоалийташ заьб аьха яккхар а духьа. Йиза дарг мел доалаш деза 1970 шера чуаргйолча хьувкъама лаьрхIа лаьттах тIоадал чуйолийташ хий дилара. Укх шера 1-ча декабрел тIехьа ца доалийташ дIадувча стандарта 1-чен II-чен классага кхоачаде деза бIаьстан юкъе йоча культурий деррыга фу. Гурахьа дийнача ялаташта гуйран-Iаи замалахьен бIаьсен йоалача хаиен Iунил дара эша гIулакхаш вIаштIехьдаен чакхдаен деза, Iалашде деза удобрениеш йоарен кхашка тоесарен план кхоачашъелга, болх дика вIаштIехьбаьккха дIайолле еза тракторашен юртбоахама машинашта гурахь - Iай еш йола ремонт, из шийн ханнахьен дикен чакхъякха еза.

Кхы кIезигагIча бехктокхаме доашт дехкараш латт хьайбай боахамерча болхлошта хьалхашка а. Из дакъа дукхагIа тIехьадусарех да. Къаьстта уйла е езаш а укх шера йоаккха шура чIоагIа лохъялар а хIаьта шитта фуаш гулара боарам лоха хилар а. Республика кхоачашъяьяц уж продукташ пачхьалкхенга йохкара ийс бетта план. Хьашт доаца да, юртбоахама органий а хIаьта шитта колхозий а совхозий а дукхача кулгалхошен специалистaшен шура луча хьайбай боахама деш дола кулгал меллалийтар, из лоархIаме дакъа дегIанхое … да, IаьIара дуса доахан дукха хилар, дитта доахан кIезигалар, цар продуктивность лохьялар. Дукхъал дIаьала деза, дукхача боахамий кулгалхойи специалисташи … хулаш … хьаьйбаш дешаш … хьожий хилар, хьайбай боахамерча … цар къахьегамах салаIабен … тоадарах, хьайбай продуктивность лакхъяр на дукхагIа материальни безам … а болча … ца хилар.

ХIанз доахан чуесоадаь кхьба дезача укх бехктокхамеча хана дашна дарг мел доацар де деза фермашка поарден оттара, хьайбаш леладераш оарцагIбаха беза шура ду доахан леладечарен хьайбай боахама кхыча доакъошкарен тIехьадисар дIадаккхара.

Уж беррига дешиш кхестие дезараш дац — кхарна. Дукхача чIоагIа лоархIаме да хьайбаш леладу фермаш квалифицированни специалисташа чIоагIъяр, даим боах бу холлиан, скобаташ, на Iуй, кхо тIара … леладераш цаIаш хилийтар, хIаьта царна эшаш дола культурно - бытовой хьалаш кийчдарца из вIаштIехьдакхар, дьайбай продукци дукхагIа яккхарца цар материальни моральни безам тIабахийтар.

СагетагIа дола декхар да комплексни механизаци на мотта юкъехадьар. Хьайбай боахамера дукхагIа дола балхаш кулгашца деш хилар да продукци даккхарга дукха мах болаш хиларен цу даькъах зе доалаш хиларен керттерча бахьанех цаI. 1970 шера фермашта механизаци яра дукха балхаш чакхдаха лаьрхIад, уж кхоачашдаро йиш хулийтаргья цу деша дика дIахьалхашкахьа даха.

Юбилейни ден — В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна республика бIарча хьайбийца продукце дерригa тайпаш кийчдара пхе шера пачхьалкхен план хаал хьалха 1970 шера 7 ноябрь хьатIоттале кхоачашъелга Iалашде аьнна декхар тIанийцад хьайбаш леладеча болхлоша.

Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тар на лу дикагIа пайда эца беза Iаьна доахан чуесоадале юкъйисача ханах — хьайбай продуктивность лакхъяр. Къаьстта а шура дукхагIа яккхар, чурттадьча доахана шура дукхагIа тIакхетийтар, фуаш вдолашхар духьа, къаьстта тIахьоиам оттабе беза котамаши хьайбай кхыйола группаши кхоабилга минета вIаштIехьдаьккхад хьожам.

Iаи бетташка бизаьча кхоачамна доахан кхоабилга вIашагIдолла, дIадахача Iайчул дукхагIа хьайбай продуктивность лаккхьелга вIаштIехьдаккха, хьалхарча хьа шера йоккха вIаштIехьа на доалаш йиса продукци юкъметтаоттае торе хургIоаш кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха дезарга. Шенаьь хьагулде деза гIадамаш, гидуаргий чIеегIаш, юкара свеклай дордам. Укх гаргтарча диношка доахана Iа доаккхаргIолча моттигашка хьатIавза дакхха деза доакъар, бокъонца учет деле еза доакъаий, ца таланйташ ца лечкъадайташ доаттаделга, кхоэ беш а гIойленагIа хургIоача тайпара а уж дIаухийтинга Iалашде деза.

Хьайбаш леладеча, тIара ферме доахани дехка доакъараш кийчделга вIаштIехьдаккхаиза даргдац.

БиззагIа пайда эца беза бахача нахагара сов дола доахан, шура, фуаш ийдар санна йолча социалистически декхараш кхоачашдара лоархIамеча резервах.

Вай бIаьа тIара доккха кхоачамбоацар да дукхача колхозашкен совхозашкен къахьегама оасарле лакхъяра а пайда хьа ца боалаш дIаухийтар кIезигара а бе баргIаш бола болх беш ца хилар. Юртбоахама продукташ яхарга кIабена мах лохбарен боахамий рентабельность лакхъяран тIанйца декхараш кхоачашдеш дац. Юбилейни шера тIехьаьтташ пхьаккха колхозни совхози хургйоацаш дола, дерригa боахамаш рентабельни хургIола хIама даиза даргдац.

Юртбоахама артела Устав телхадеш кIезига моттигаш яц республике. Дукха масалаш доалале йиш я колхозашка лоархIаш бола нах, ма дарра ыьча цуннара бувзам хоаде а бь, колхозхошта телача льготех пайда эцаш хилар тьхьокхаш. СовнагIа лаьттaш чулунцара, шоай боахамаш тIехдаьха шердара чотах бIаьхий а хулаш, цар цу тайппара колхозашкара дисциплина йохаш, шоай гIулакхашца дулам ду общественни боахама. Дукхача колхозашка тIахьаьккха административно - управленчески гIулакх дун персоналл лелаеш моттигаш я. ДукхагIча дахьте къахьегамах тела мах яьккхача продукце дуккхален дикайген па хьожаш уттабу. Вайна хоош дукха моттигаш я цхьацпайелча колхозий правленеша колхозхой юкъарча собранех а вакхий собранех компетенцех дола дешаш колхохой са ца хьуйташ къесталь.

Колхозий правленешен ревизионни комиссешен лерттIа къовсам лоаттабаш колхозни дейлахье метта лоаттар духьа, машар бу рузкъах IагIоаргаш еш доал доацаш лелалеш хиларца, юртбоахама Устав телхадерца. Кхоачамбоацараш дIадахара хоадамболашагIа дола гIулакхаш чакхдаха деза, вай хIара дешиа йоаш беча балха тIа.

Юртбоахама продукташ дIахо дукхагIа яхара дешаш къестедош долча вай дицде дагIаш юртарча къахьегамхойта бытен къахьегамен дика хьалаш хулийтилга. Колхозашка йоаккха чIоагIагIа е еза вай юрташ тоабра, школаш, больницаш, дешкольни культурно-просветительни учреждениеш хьалъяра.

Къаьстта уйла тIанийта йоагIа нах бахача пункташка электрификаци радиофикаци яра балхаш чакхдахара. Йоакхо чIоагIагIа е еза юртарча кагирхой профессиональни общеобразовательни дешара. Цо вайна ненаьйстах дерга кадаш юрта чIоагIъяра.

Вай конференце балха юкъе декъа лоацаш ба промышленни гIишлошъечен предприятий, транспортни кхычен организацей никалаш.

Царех дукхача коллективай болх эггара айдагIча тайпара юрта боахамца бувзабенна ба.

Вай боезо я ерригача организацена а хIаьта эггара хьалхарча арIIанна «Чечингушводстрой», «Чечингсельстрой», «Межколхозстрой», кхычар коллективаша а колхозашкен совхозашкен лаьрхIа ерригa объекташ шоай ханнахьа хьалъяь яхара планаш тешшаме кхоачашъергхиларга дегадал. «Сельхозтехника» объединени декхарийла я материально-технически Iалашо а трактораштен кхыча машинаштен еш йола ремонт а тоае.

Пунна цхьана, укх тIеххьарча хана дIахо дегIанхал юрта боахама къахьегамхошара города предприятий организацей шефски бувзамаш. Культураш чулацара, хьувкъам чубара, лаьттaш ахара колхозаштен совхозаштен доча доккхача новкъостала совгIа, дуккача шефаша новкъостал ду юрта культурен быти айара а.

Декхар сенах латт аьча, цо латт юрта боахамерча къахьегамхошара городской предприятий организацей шефски бувзам дикагIча боарам тIа боиккхаш айбарах, болхлой классен колхозни ахархойи пхьоагIо кхы а дукхагIа чIоагIъярах.

Юртбоахама производство айергйола лоархIаме стимул я социалистически яхь. Лоаллахарча республикашна яхь лелаеш дика традици я вай. Цу яхье вай республикай къахьегамхошта юкъера деттагIал чIоагIду, боахами культурен дегIаккхувлара дикача опытаца шоайла хIамаш йIаькегIа хулийт уж, промышленностех юрта боахамен даькъера хьокхамаш дакхара новкъостал ду.

Вай конференце я Дагестана, Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой, Ставропольски края делегатешь. Вайна массаза а хоау цар лемарашка новкъостал эшш оагIув хьаллоацаш хилар, хIаьта из бахьан делаш вай дарна доких баркал а оал.

ХIана а вай конференце балхана дакъа лаца яьнна я уж. Мукъаба сона конференце делегатий цIерагIа, хIаьта царга гIоала Нохч - ГIалгIачен беррига къахьегамхошкара а вайца яхь делаеча республикай вакалашка шарпиад зала а коммунизм хьалъеча керда доккхий толамаш дахар леш Дагестана, Къилбаседа-ХIирий, Черсий - Балкхарой, Ставропольски къахьегамхошта довца бакяха я.

Кердача Хьокхамеча Устава проекто хьахьокх вай мехка коммунизм хьалъяра материальни база хьаяра даькъера Коммунистически парте программа. Цо колхозни ахархой тIахьех керда сийлахьа гIулакхаш карагIдувлара, сийрдача кхоаненга бахара.

Мукъаба сона, вай республикерча колхозхоша, юрта боахама беррига болхлоша, колхозни строй тоавра партен правительствен да ми еча йоалхонна жоп а луш, керда къахьегама толамаш дохаргхиларах, сийлахь - доккха Ленин ваь бIаь шу дизаре юбилея сийна тIанийца декхараш хьалха хьалха кхоачашделга Iалашдергхиларах се дог тийша хилар дIакхайкхаде.

СУРТА ТIА: республика колхозхой конференце делегатий (аьрдехьара аьттехьа) Гудермеса района «Октябра 40 шу» яхача колхоза бригадираш Я. Оздарбиев Ч. Абдулаев, комбайнер Л. Темирбулатов.

Д. Васильева сурт.

БОАХАМ ДІАХО А ДЕГІАБОАЛАБАРА!

Пренёх къамельаш доладелар. Трибуна тІа воал Сунженски района «Победа» колхоза председатель, Социалистически Къахьегама Турпал **В. И. Емельянов.**

— Колхозин строя доаппача исторически хана хоьаргдоацаш аргальаккхар ахархой вахар. Ленински кооперативни плана вахаре кхоачашъярах миллионаш болча ахархошка ираз доли вахар дилдар.

Коллективизаци ча шерашка озача халонех, кулакашца, единоличникашца яьча цуьхьаленах лаьца дукха дуьц тхона «Сийдола колхозник» кха ціи леладеча тха боахама ветеранаша Кузнецов Алексей Петровича, Копылов Василий Александровича, кхычар. Ліаьсти илат дІаде да хьатІазтача цІаккха тоьаш хинпалан дІаде фу, лаьтта аха а из кийчле а оша говраш, шерч кІеашга дар боахамга. Цу хьалашка шоай низ кхоачача тайпара зулам деш кулакаш а бар. Цар хьайбаш доадоь, доакъарах ціи еттар, кІийлен хувшаш боабора колхозни активисташ.

Цхьабакъда кердача вахара мораллених кийтта ахархой тІехьацка боалаш баьар. Шерагара шерага дегІадоагІар коллективни вахар, чІоагІлора цун производственни база. ХІанз духхьал тха боахане района МТС-га хиначул шоаза дукхагІа тракторaш я.

Пхийтта шу хьалха чул 9-зза дукагІа хьувкъ хІана тха кхаша дІаюв хІамаш. Иштта дегІабенаб хьайбай боахам а. 1954 шера йоаккхаш хиначул вурийттаза дукхагІа йоаххх хІана тха фермашка шура, дулх — ворхІазза, тха — алхазза, фуаш — барайттаза.

— Ленински юбилея сийна лакха декхараш тІанийцад тха кхийн фермайн къахьегамхоша. Цар уж толамца кхоачош я ду, — йоах дІахо оратора. Хинаяхьа чуйшер кхашка кхеяь ерригга культураш, дикача хана дІалийра гурахь дув алаташ. ХІанз эйбь аьта боалаш латт механизатораш. Сихвьд фермаш Іайна кийчъяра деш лола балхош а.

ЧІоагІа уйла тІаххийта дийцар колхоза бригадашка, кхыча участкашка керда хьокхаме Устав. Оаха массава раьза а колаш белгалду цу Устава хІара пункт колхозий экономика, колхозвой кІанзарча вахара дерригга хьашташ кхоачашдара тІаерзаль йолга. Цунца цхьана цхьайолча пункттех шоашта хетар а пайдане предложенеш а тийлар цар. Колхозхоша викал ваьа со укх конференце шоаш цу Устава раьза болга дІакхайкаде.

— Са даь дас ше воахаш йоаккхаш йоаь хе колхозе къахьегам лаьккхай — аьлар ший къамел дІадоладеш Ножай - Юрта района XXII партсъезда цІерагІча колхоза тхьамка кхедеча звеньевоаю **Хизриева Нейпас.** Верара аьлча дена колхозе къахьегаш я со а.

Тха звено лагирхоех латт. Ер шу лаьтта леладерашта инзкала хиннадале а дика ка хьинай тха. ХІанз кхашкара чуещаш йола тхьамка социалистически декхарашка дІаяздаьчул тІех за.

Богий йола боахамаш віашагІтохарах хьахиннай тха колхоз — йоах цо дІахо. ХІара шера чІоагІлу цун экономика, тоалу колхозхой вахар.

Боахама хьаяула пайда алсамбаккхара чІоагІа пайдане да тха хьалашка тхьамка кхедела. Дукхача даькъе из культура тхо кхее далар бакьан долеш соахка 1958 шерачул шоаза дукхагІа пайда хилар колхоза. Укх шера из кхы а лакхлургба.

ХІанз боахамо кІаашга бац тхьамча кхедара дика опыт йола нах. Царех я Юсупова Тайбат, Атаева Элика, Закаева Байсари. Цар даим хьокхаме къахьийга да Іеш къонача наха новкъостал доаттаду, къезар ду.

— Шоэзтъа шу гарста ха хьинай колхозхоша хьалхара Устав тІанйнача хана дена. ХІанз вай дувцачи кердача Устав цу юкъах колхозхой вахаре хинна эргалеш бохъонца тергалъя. Цун хІара пункт юртарча къахьегамхой материальни культурнобытовни хьашташ кхоачашдара тІаерзаль я, цудукхьа оаха дика кхетадешь хьалдеаданда да из.

Дош ду Шаьла района XX партсъезда цІерагІча колхоза звеньевойна **А. Л. Ломанякова.** Цо дийцар шиі новкъостий - механизаторий баххал, укх шера цавна нийсъелнача халонех. Цхьабакъда, йоаьал еттаро а шоа тохаре а дІайийнача хІамашта наьха санна ше дахь дале а пятилетка дикъалагІча шера колхоза механизаторашна ез хьувкъам чуццаьар. Цу тайпара халча хьалашка хьнар кхо да дещ къахьегарах хІана хургІапар нагахьа санна лаьтта лелалара лакхара культура лакха хина еаре, аьлар цо. Тхога яр мел аша техника, удобренеш, гербицидаш. Цудукхьа віашіехьальлар аіа кел йийна культураш дика хьувкъае. Паччахьалкхенна алат дІадалара шера плана дикха тІехкхоачашъьай В. И. Ленин ваь 100 шу дизара а колхозхой Ерригсоюзни III съезда а дикача соагІатапца наькъабахара яхье баьнача колхозхоша. Укх шера планал совгІа кхы а йоккарга фуна аьрхІа дІайийна хьажкІаш. Шурен дукхи йоккхара шоаш тІанйна социалистически декхараш толамца кхоачашду боахама хьайбаш леладерашв а.

Аз вулгалеча механизированни звенос 150 гектарах хІаране тІара 60 центнер томараш тІехь хьажкІаш чуец, аьлар нов. Ломакина. ХьатІадоагІача юбилейни шера кхы а дикагІа хьувкъаергба оаха хьажкІаш.

Укх деношка кхашкара гуйран балхаш сихагІа чакхдахара, хурболча хьувкъама тешаме ларж йоллара оарцагІбьанаб колхозхой. Октябрьски вахте къахьетта дика къахьег механизаторашна, цар дика тІехкхоачашъю шоай нормаш.

Кхехкаш да фермашкара балхаш а. Хьайбаш дикагІа Іангара дикара, цавна кхоачамхилал доакъар Іаланлара, из фермашта юкъе хьатІаозара, ерригга фермаш дика тоаль а йоахъаь а хара беррига низ тІабахийтаб колхоза правление, партийни организаце, колхозкоша.

Иштта йоакхо вай балача наха доакъар Іаланлара а.

Трибуна тІа я **В. Г. Табациева** Шелковской района «Коминтерн» колхоза председатель. Дукха ха йоалцаш тхоай колхозе шоазтъе шу дизар деддаьл оаха, аьлар цо. Из віашагІъеллача кана массехк гектар комсаш, иттех усти товри мара хиннаяц колхозе. Цу хана дена чІоагІа дегІабенаб тха боахам. ХІанз тха доалахьа я мел аша тракторш, комбайнаш, автомашинаш. Тха фермашка да дукха доахан, ма. ДеархІамегІча участкашка болх бец ба говза специалисташ.

Цхьабакъдь, Сийлахь - боккха Даймехка тІем чакхбьаннчул тІехьагІа шоабилан безаш хилар тха боахам. Аьлча кхоачам ба. 1944 шу дІадалаьша колхозе йисаццар, цхьа газеш, 22 хьайбеи, 17 говри мара.

Хьанзарча Коммунистически парте а Советски правительства а даим йоалхо яр бахьан долаш, аьлар нов. Табацковас, колхозхоша юхаметтаоттабир шоай боахам. Укх тІехьарча кхе шера шоззея ахахзен лакхъенний колхоза доходаш. Шелковской районе эггара хьалхарчарца ерригга фермаши бригадаши боахама расчета тІа хьай цига. ХІанз колхоза дерригга доакъош рентабельни да.

ДІахо нов. Табацковас дийцар В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна шоаш тІанийна социалистически декхараш колхозхоша мишта кхоачашду. Цар дукхагІча даькъе ханал хьалха кхоачашъьай пхе шера плана.

Цхьабакъда, белгалдаькхар оратора, хІана а дукха я балха новкъарле из кхоачамбоаларш. Уж цІендаь дІадалара хІаннчул тІехьагІа дукха къахьет деларгда, хІаьта толамга бода некъ къахьта хьахьеклаб парте XXIII съезда а кул тІехьагІа хиначча КПСС ЦК Пленумий а решенешца. Боахамаш строй дІахо а дегІайоалалара доакха новкъостал лергда юртбоахама артела кердача Устава.

Ше къамаьл деш Грозненски района ЦхьоалагІча мая цІерагІча колхоза председателя **В. С. Вылмо** шоазтъа шера колхозни производстве дегІаяр хьагойташ йола дукха цифраш йоалайир. Масала, колхоза йиъ тракторни бригаде хІана болх беш я тайп-тайпарча маркаш йола кхоатакъен барайтта трактор. Боахама доалахьа я шоаттъен шийтта автомашина, ткъаьи цаІ комбайн, кхыйола я дукха юртбоахама техника, инвентарь. 1934 шера хиначча говраш дукхагІа а хІана колхозе тракторашти группашкаш.

ХІара шера паччахьалкхенга дукха алат. Бахьаларашч. Фуаш, дулх, шура йоахк колхозе. Дешарадоацаш хувцадениа юрта сибат а кхьа вахар а. Керхонов бах дикача я коача а цІенахшка, болх беш да культура Ціа, спортивни дворец, берий комбинат, тика, столови.

ДІахо нов. Вынчиче піерашь аьлар шийл хьалхагІа колхоза председателаш хинача Сокологорски Еремей Петровича, Таловеров Иван Петровича. Халача хана колхоза керте лаьттаб уж, халича шерашка пхо ца кхобеш къахьийтал цар колхоза боахам айбеш. Цудукхьа царич массе колхозхочун цІерагІа беркал оал аз, аьлар оратора. ХІапз колхозхоша доахо толамаш дукхагІча хькъе къахьегама ветеранаша ІалашІаб за, хІаьта царех дукхагІбараш тахан а тІехьа кхашкех фермашкех къахьегаш ба.

Тха колхозхоша хьенаре лакьа лаьцар юртбоахама артела кердача Устава проект юкъаш, аьлар нов. Вынчие. Цар дукха предложенеш тийлар. Цар пІенхаштта терцаш тІабахийта дийцар колхозе кІелига нагирхой шзебусам хилар. Цудукхьа тхона хетачох юртбоахама производствана индустриализаци яр юрта казраш дІачІоагІъяра керттерчарех цаІ да. Беррига колхозхой профсоюза членаш хила бокъо хила еза. Колхозе балха хинна яьхха стаж производстве дІаяхача а дІалоархІаргйола гІулакх белгалде деза кердача Устав тІа. Цу керттарчо гІо дергда юрта кадраш дІачІоагІъяра.

Трибуна тІа за МалгІобека района «Кавказ» колхоза воккхагІеох ла Іуй бригада доахача тоалхох дийц цар цо. Оаха хІара шера тІехкхоачашъю ткхаьтта отраль плана, тІайцца социалистически декхараш а, аьлар цо. ХІанз тха бригада 1971 шера четах балх беш я. Укх пятилетка шерашка мехьера лаьрхІача біаь жана тІехьара 140 Іаькар хьаккхабьаб оаха, хІара устагІан тІера 8,2 килограмм тха дахьиаад.

Цхьабакъда, карагІдаьмначох кхоачамбац оаха. Пхе шера плана ханал дукхха хьалха кхоачаш а ль ленински юбилейна керда къахьегама соагІаташ кийчдеш да тха.

Бáрчча колхое хьаийцарча, белгалдаьккхар нов. Вахидова, хьайбай продукташ ахара а пачхалкхенгта боахара а тІанйца социалистически декхараш толамца кхоачашду.

Тха колхозхоша массе а сагІоракхьара йийцай кердача Устава проект, аьлар цо. Оаха дег тІара кьоабалдаь тІаийцад керда Устав. Тхо тешаш да из тІамцарад колхозни производстве дІахо а дегІайоалалара доакха беркат даргхиларах.

Дош ду Наурски района «Красное знамя» ххача колхоза председателя **С. И. Пономаревия.** Тха бохамга тІехь - тІехьагІа дукхагІа кхоач керда техника, производстана мехьенхувь Іалаш хьалха латтача опыташ карагІдаьлла нерладараш, лакхалу лаьтта леладарен хьайбай боахама доал дараш культура, аьлар цо. Паччахьалкхено даим новкъостал дар бахьан долаш укх шера шерашка дукха а дукхагІа хиннад хий дена лаьтташ. ХІанз тха колхозе да хий дена 1300 гектар лаьтта. Цу торо хилийтар укх шера дикка тІехь хьувкъаде а уж паччахьалкхенна дІадалара шера плана толамца кхоачашъе а.

Лакхъеннай хьайбай продуктивность а. ХІанчул барзІ шу хьалха дехкачул дукхи фуаш кхоза - алалзен, шура дІазза гарташ дукхагІа ахкай укх шера.

Кердача Устава проект йийцачул тІехьагІа пкъадола хІанаш тІатехача баькъахьа хет тхона, аьлар нов. Понамарева, эттара хьалха къахьегама нормировани яра даькъе а тоьаш. Тха района колхозашка тайа - тайпара а балла нормаш, цунга хьежна цхьан тайпара лац цех дур а. Цу гІулакха раьза бац оах. Тхона хетачоь из дош цхьан кога тІа хьахьача бахьахьа да. Цхьан районе, зоне цхьан тайпара хила еза нормаш а цех дур а. Из юртбоахама артела кердача Устава тІа белгалдаьча бакъахьа хет тхона.

Колхозе дІанцига сага дег чу дужаргдоацаш чакхдоал дукхагІча даькъе. ХІаьта из шой тайпара шей хила еза сага. Кердача Устава тІа юртбоахама артела членалла дІанар торжественни хургдолаш йола формаш белгалье еза, аьлар оратора ший къамаьла чакхдоаллаш.

Ший къамаьл дІалоалош Гудермеса района «Кавказ» колхоза комплексни бригада кулгалхоче **Я. Арсамбекова** аьлар:

— Болхлой классаца барт болча вай колхозхоша йоакха котале хьнкхай ленински кооперативни плана вахаре чакхйоаккхача. Из балхаш долаш хІана вай боахамаш мел ахача техникаца Іалашдаьд. Тха боахане цхьаккха дакъа дец механизацех пайда ца эцаш. КІента дакъа оаха укх тІехьарча шерашка хьалагІа йолча участка — хьайбай боахама механизаци яра. ХІанз тха фермашка шура йоаккхилга, кхо ардоахилга, доакъар дехилга кулгашца де деза доарлай.

ЧІоагІа дегІабенаб боахам КПСС ЦК мартовски Пленум хиначул тІехьагІа. ХІара шера дукхагІа хул кхашкара чуцца беркат. Укх тІеххьарча итт шера хІара гектара тІа кхебу алата хьувкъам 1,7-за лакхбеннаб, хІаьта генараш, свекла диазза дукхагІа чуэц.

Лакхбеннай къахьегамхой балхацара материальни белаш. Цунга хьежжа аіду цар бехктакхам а. МоалагІа чоалхане боли хьайо доаргдола механизаторашка воккхае шоргта болаш ба.

Денна эргадуьа юртий сибат. Юрташка бахачарна горадерчул оагІа доалаш хьалаш хилийта віашІехьдаьнлад колхоз. Йолаш а бытовн хьашташ кхоачашду комбинат, библиотека, баня, медицински пункт. Дукха ха йоалцаш водопровод ляй. Цхьан домаца аьлча къахьегара а салаІара а мел эшар долаш да.

— Кердача Устав шерра ниъ хьабеля боахамий экономика кхы а лакхъяра. Тха колхоза массайолча производственни участкашка къахьегачар белгалдир шоаш Устава проекта раьза болга, — йоах ший къамаьл дь воалаш бригадира. — Цунца цхьана царна бакъахьа хет бригадай советашта, ший членашта, материальни воширени яра, административни бытовни гІулакхаш кхоачашдара шерра бокъонаш еча. Цу гІулакхо цар лоархІам лакдберба, тІанзча цар йоагІаш йола моттиг дІалоцнорга колхозий [illegible].

Ведана района Кирова цІерагІча колхоза председателя **З. Мусоев** итт шу хьалха экономически мела хинна шоай боахам чІоагІа дегІабарах дувцаш белгалдаьккхар:

Партен правительствон цахалдайя колхозашта техникаца, кхычунца новкъостал доаттадарах хьалха паччахьалкхена зе деш хинна лоамаи колхозаш хІанз рентабельни хулаш йоагІа.

1965 шерарчул кхоза дукхагІа ба йоккхача продукцех хІана колхозе хьакула пайда. ХІана атта саг вац районе тхьамка кхедела, дулха хьайбаш леладелга лоам укхача боахамашта пайданегІа долга кхета ца деш. Цунца цхьана тІара шера дукхагІа тул боахане сомий бешанаш а. ПаччахьалкхенгІа екачул тІехьагІа боахане мел продукци чакхъякхара подсобни промыслаш а. Цу керригех керттіа пайда эцаш боахама экономика дерригга доакъош рентабельни дара тІабахийтаб коллективо ший берригга низ.

ДІабахача пхе бетта фермаша баьча балха итогаш аьчул тІехьагІа гучадальар колхоза районе хьалхаре моттиг лыхахалга. Парте Ведана райкомо райисполкомо карара мара тела Ціе байракх сийнай боахама. Цу толама кхы а чІоагІагІа дог аІайр къахьегамхой. ХІанз шоай низ дІалахьчар дем ба уж пятилетка хана хьалха кхоачашъяра.

Дукха а боахане кхы а пайда эцаша йола резерваш. Уж хьагучакхара, пайдане хургдолча тайпара производстве леладра квалифицированни болча специалистий новкъостал эш царна.

—Тхона чІоагІа дика хетар юрта боахама министерства болхлой, каст-каста тха колхозе хузаре, — аьлар нов. Мусаева.

ДІахо цо дийцар шоай дьаштаж дувцаш сецна, лоархІаме а кеташ артела къахьегамхой Устава хІара пункт юцаш дагабьнналга. Цу даькъе цар лоархІаме предложенеш а тийнай.

Трибуна тІа воал Советски района «Новая жизнь» ххача колхоза председатель **С. И. Ноутаров.**

—Тха артела колхозхоша терсам тІабахийта йийцар кердача Устава проект. ЧІоагІа дог гІоцдаьна бар уж из къоабалъеча хана, хІай аьча ятарц хьалха паччахьалкхенна зе ца деш шу чакхдоахха цар. Тхона хьахинар дукха дике а цох чІоагІа біубенна да тхо.

Хьалхара гІа баьниа баьнаб. ХІана рентабельностага бодача шоинь тІа хьннача колхоза аттагІа хургда халонаш ешие. Цудукхьа В. И. Ленин ваь біхь шу дизара найъадолхам къахьегама соагІаташ кийдо дьга а артела коллектив.

ТІаьоагІача шера доахаргдолча толамашта дика лард еллай боахаме. Гонна мощен доакъар тишчул соагІа Іалашдаьд. ХІана фермашта юхе хьатІаоаш да из.

Юбилейни шера дика хьувкъам чуццаргтихара дог доахинга а я — 10 октябрь хьатІаккхачалехьа гурахь дуъ алаташ дІадийна баьнаб боахама механизатораш.

Кердача Устава проекъ, тІа, — йоах оратора, — кІелига дувцац къаьхьегама хьалаш ваьха хьалторан тоае еза ахаш. Цу даькъе дукха дика масалаш кордаоагІарда тха боахане а. Довкъошка дада тха лаьтташ, хІаьта а цига беш боли бахх механизированни ба.

Колхохошта хІана хІара бетта гарантированни алапи лу. Цхьаболча колхозхоша бетта - бетта кійду ахча городерчь болхлойчух эшаш дац. ДІахо йодача хана колхоза экономика дегІаярга хьежжа къахьегамхой хьал - торо а тоалургъя. Цудукха тахан селхийчача дикагІа, хІаьта кхоана таханарчул дикагІа къахьега гІерт артела членаш.

Дош ду Сунженски района Орджоникидзе цІерагІча колхоза тракториста **Х. Оздоева.**

— Шерагара шерага чІоагІлуш боагІа тха боахам. Соахна тха боахане кхоъ мара гусеничи трактор яцар. Укх шера доакха новкъостал даьд тха артела паччахьалкхено. Ханал хьалха массеа трактор, кхыйола техника яйтар тхона. Из бахьан долаш дика аьтту бьлар тха кхашкара балхаш дикача хана чакхдахара.

Укх шера дукха халонаш зар кхаш леладераша. хІаьта а хьат дика хьийнаьд колхоза кхашка. ХІара гектара тІара 22 центнер чуийцар. Из районе эггара лакхагІа бола хьувкъам ба. Цхьабакъда цох кхоачамбоь Іе дага хиц тхо. Юбилейни шера кхы а дикагІа бола хьувкъам кхебара хІана шерра пхьаьсаш бахьажаб механизатораш юкъе.

ТІагІертта къахьегаш ба артела ферма къахьегамхой а. Плана йолча лаврхІечул тІех кхай цар Дахкенга шура. дулх. Шоай балха теннаш кхы а дакхаь шу чакхдалалехьа планах соагІа дикха продукци йоккха яга ба уж.

— Уж толамаш даха тха йиш хиннай партен правительствон даим масса тайпара дола новкъостал колхозашта лоаттаденда, — йоах цо.

— Кердача Устава тха раьза долга дІакхайкаде аьнна тІадиллад сона тха артела колхозхоша.

Кердача Устава лаьца дІахо дуьц Ножай - Юрта района Ленина цІерагІча колхоза председателя **Ш. А. Чучгаьева.** ХІана вай дувцача Устава хІара колхозно боахама кулгалдеча дакъа лоацаш хилийтара бокъонаш шерыо. Цу гІулакхо колхозни демократи кердача лагІа тІа йоаккхаргья.

КПСС ЦК мартовски Пленумо колхозаша йоккхача продукцех тела маьлаш лакхаро. Дукхача шерашка лаьрхІа хувцалургйоаца планаш уттаро, колхозхой материальни хьал тоадаро чІоагІа эргбаьккхар юрта боахам. Къаьстта тха лоамахи колхозашка хьашача дика белгалдоал из.

Цу дерригне къахьегамхой хетам айдир. уж кхетамца лелале баьлар лаьттам. хьайбай боахам. Моттигера хьалаш терлал а деш пхьадела хувцамаш дир боахама доаръешка.

Хоьан из хий лоамни боахамашна оахам деш дола лаьтта кІелига доага. Цудукхьа чІоагІа лоархІаме дар тха кьалашка боахама пайдане хургдола доакъош белгалдехар. Из дош хІанз кхы дашха ца делаш къоастаналъ. Тха боахамашта эттара пайдане дар махула тхьамка дукхагІа дІадери, дукха лаьрхІа диша фух дола хьайбаш дебадари.

Соахка тхьамка кхедерах 50 эзар сом пайда баьнаб артела. ХІанза укх шера тхьамка кхинерана из 70 эзар сомига дІакхоачабе дерхІ.

Тхьамка кхедеш колхозе дІакхийтар лакха да, цудукьа из йоккхара торолаш лех. Цар шу гІудакка дертІа терхам тІабахийтар, бахьан долаш летачох укх шера центнер тхьамка дикхарга дІадехийтар 10 — 15 процент кІелгагІа хургда.

Иза болийн латт колхоза хьайбай боахамга а. Цунга хьежжа лакхлу хьайбай продуктивность а. Дукха йола шера плана хІанззе кхоачашъьй ферма болхлоша.

— Доахаргдоацаш ергадьлнад лоам укхача тха юртий сибат. Тха артела колхозхой бахача юртанца хІанза я виъ ниэерен цаІ бархІ шераран школаш, хІара нах бахача пуните библиотека, клуб. Юрта хьалдьараш дика пІенош да. Массанхьа электричество хьаьчай.

Къамаьл ду Шаьла района Ленина цІерагІча колхоза керттерча агронома **Д. Умханова.**

— Тха боахама къахьегамхоша — йоах цо, — хІана чІоагІа хьийнар айдаь къахьет Советий Іаьхала 52 шу дузача деица дерригга кхашкара балхаш чакхдаьха, накъабахар дукба.

— Колхозе чІоагІа сий деш ба механизаторашт Яндиев Ахьмад, Мамев Мальма. Ялат чуецача хана даим шоай нормаш 120 — 150 процент кхоачашйора цар. Шоаш дена дош кхоачашдир хьажкІаш лелаеча Магомадов Сайме, Денильханов Ширвани. Пхаьнах хІара гектара тІара чуэца оазр 20 центнер йолча цар аьрдир 35 центнер фуанькьха хьажкІаш. Укх шера лаьттача Іалама хьалашна дилача цо гетара дика хьувкъан лараІа нагаргба.

Дикка тІехахоачашъьй боахама ялат доххара цаш. Иштта дика толам баьнахаб боахама хьайбаш леладераша а. ХІанзле шера плана йоаха еза шура екна баьнаб уж.

Массанена хьехам телаш къахьег доараша Ибрагимова Хьава, Айдамирова Минга, сютинкаша Душаев Товсолта, Апазов Темирсолта. Царех хІарно юбилея сийна укх шера тІанйца декхараш кІанале кхоачашдаьд.

ТІадоагІача, В. И. Ленин ваь біхь шу дузача шера кхашкех фермашкех йокхахаш йола продукци кхы а дукхагІа хила еза. Цудукьа хІанзе а цу гІуланка ена дерд йоллаш ба артела къахьегамхой. Чуйиця хьинай кхашкара ерригта культураш, агротехнически дикача хана дІадийра ялатиш. Хьайбаш леладераш фермаш кийчъеш, царна юхе доакъар хьетІеошаш боахь.

Нохч - ГІалгІайчен Балхлой класса викал Ленина цІерагІча Грозненски мехкадаьтта, чакхдоаккхача завода воккхагІвола оператор, Социалистически Къахьегама Турпал **Н. М. Задорожнов** трибуна тІа ваьлча массане тІоараш тох.

— Дукха эзараш болча Нохч-ГІалгІайчен болхлой цІерагІа за жоаршаа хоат конференца делегаташка, хьамшашка беррогача республика колхозхошка, — аьлар цо.

Тхона дика хет коллективни боахамий экономика, вахар кхетта тоаденна. Цхьадолча даькъе уж тха толамаш ца ьаь йиш хиларо дег гІехтенаах са, хІана аьлча промышленность, гІишлошъярано, транспортникаша даим новкъостал лоаттаду. ХІанз а тІехьа цхьайолча предприятеша колхозашта, совхозашта шефски новкъостал лоаттаду. ХІанз тІехьа кханкара цІанхазза я предприятеша хьувкъам чуэца аьнна лхийта автомашинаш. Шефски гІулакхаш дІахо а чІоагІдо деза.

Дукхача даькъе промышленность дегІаярах тийша да юрта боахам техникаца Іалашбелга. Лакхача темпашца дегІаьх республика промышленность. Итт шу хьалха доаххаш хиннчул шоаза гарта дукхагІа доаккх республика мехкадьтта. ХІара шера дукхагІа чакхдоах мехкадьтта. Цунга хьежна бензин, дизелашта оша дьатта, кхыйола мехкадьтта продукташ йоах. ХІаьта царех цхьадола дакъа - юрта боахаме кхоач.

ЮРТБОАХАМА АРТЕЛА КЕРДАЧА ХЬОКХАМЕЧА УСТАВА ПРОЕКТАХ БОЛА

КОЛХОЗХОЙ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ КОНФЕРЕНЦЕ СОЦАМ

«Юртбоахама артела кердача Хьокхамеча Устава проектах «КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина аьча докладага ладийгІачул из йийцачул тІехьагІа колхозхой республикански конференце белгалдоаккх, юцаш йола юртбоахама артела кердача Хьокхамеча Устава проект таханарча дено дІалеладерашев колхозни ахархой сагатагІча хьаштешк из кхара хилар. Колхозашца къахьегами производствои віашІехьаккхар эргальккха тоадара, юртбоахама продукташ яхара боарам керда айбара, боахамий экономика чІоагІъяра новкъостал дергдолаш хилар. Устава проекта ерригга положенеш парте XXIII-ча съезда, КПСС ЦК мартовски дІахорчен Пленумаша кийчбьача наькъо ма ккхара а колхозни строй дІахо дегІайоалаяран чІоагІъяра тІаерзаь а я. Шоаш дегІаухаш хьаькхача юкъагІа Нохч - ГІалгІай АССР колхозашка бокхен сийлахьен ниъ хьебенаб. Областной партийни организаце кулгалца, болхлой классца айхха цхьоагІа а йолаш доккхий, лахатоварни механизированни боахамаш а хинна дІаэттай колхозаш. Парте XXIII-ча съездал, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.), майски (1966 ш.), октябрьски (1968 ш.) Пленумел тІехьагІа хинна хувцамаш бахьан долаш укх тІеххьарча шерашка чІоагІъеннай колхозий экономика. Дикка алсамдьеннай юртбоахама артелий общественни рузкъа, вІабеннаб колхозхой вахара материально - культурни боарам. КПСС ЦК мартовски Пленум хиначул тІехьагІа дІадаххача алхха цаь шера колхозаша йоаккха ерригга продукци 28 процент дукхагІа хинвай, къахьегама оасарле 1964 шерарчул 32 процент дукхагІа лакхьелар соахка. ХІара шера дукхагІа кул общественни боахам дегІабоалабарген чІоагІбарген колхозаша дІаухийта капитальни вложенеш. ДукхагІа йолча колхозаша рентабельно лелабу боахам, кхоачам а тІехкхоачам а ю юртбоахама продукци шаккхрен паччахьалкхенга йоккхарен планаш. Паччахьалкхено нІеча хІанай беррегача боарама шкъе колхозашца лоаца лакъа платийна 40 процентага, дулха — 34 процентага, шурийна — 40 процентага, бьалдарашта — 34 процентага; генараша — 41 процентага дІалакъача.

Дукха колхозаш производства лакха боарам болаш дола хьокхане боахамаш а хинна дІаэттад. Царна юкъе я колхозаш: Сунженски районера «Победа», «Шелковской районера» «Коминтерн», Грозненски районера 1 Мая цІерагІйола, Гудермесски районера «40 лет Октября», Ножай-Юрта районера А. Шерипова цІерагІйола, кхыраш.

Цунца цхьана колхозхой республикански конференце белгалдоаккх, колхозий балха тІа цІенхашта кхоачамбоацараш хилар. Дукхача колхозашка хала лаькъу дІайийнача хІаьай хьувкъам а общественни хьайбай продуктивность а, хІанз а лоха я лаьтта леладерен хьайбаш леладарен культура, лакха ба цхьайола продукташ яхарга дІабоац мах, боагІача боаране боаржабьбац хІамай кхомбарч хьурматдарш дукха лоаттабу къовсим. Геттара кІезига пайда ац чурч резерваши лакхъеннача материально - технически торонехь.

Керттера юртбоахама продукташ ахарен паччахьалкхенга болхарен боарам а теммаш а пхе шера плана заданеел тІехьаос.

Республика колхозашца кхоачам болаш пайда ецаш Ленински юбилейнен колхозхой КхоалагІча Ерригсоюзни съезда еча хийчено айдаьча колхозхой политически къахьегамен хьинарах. Дукха боахамаш укх шера лоархІадаш лаьттанцарен хьайбашкарен йолка продукташ ахарен кийчьерен планех а юбилейни социалистически декхарех а.

Колхозхой республикански конференце СОЦАМ БУ:

1. Юртбоахама артела кердача Хьокхамеча Устава проект къоабалье.

2. Республикера колхозхой, юрта боахама беррига къахьегамхой тІаьхех конференце колхозхой Ерригсоюзни Съезда баха боагІача тайпара накъабакари В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІанийна декхараш кхоачашдара духьа лелаеча социалистически тхьа цхьатарра юкъебахара.

Колхозий гІуланкхашна керттера хила деза дІайийнача хІаннай хьувкъам лакхбара, общественни хьайбай продуктивность айира, къахьегами оасарлен хІара боахама рентабельность лакхьара ларда тІа ялат, шура, дулх дукхагІа даккхара деяаш.

Лаьтте леладарен хьайбаш леладарен культура ма могта лакхъяра, юртбоахама производствана шерра мелиорац, химизаци, механизаци яра лараа тІа 1969 шера гІанйца социалистически декхараш кхоачашлелга віашІехьаккха, укх гартарча леношка шекара свекла, хьажкІаш, бьалдараш, картолаш чуйцаа яха, укх шера 15 ноябрал тІехьа ца йоалийташ эйбь аьха никиа, хІаьта шиттa кхе шера плана юртбоахама продуктош яхара кийчъярен ханал хьалха кхоачашьелга Іалашде деза. 1970 шера ларархІача хІара гектара тІара 23 центнерал кІезигагІа доацаш алат даккхо, хІара Іаттагара 2100 килограмм шура эцца, хІара хиначе нотана тІехьара 135 фуь гулде, хІара устагІана тІера 4,2 килограмм тха даккха деза. Дерригга гулдеш йола алат 825 эзар тоннага, цу даькъе колхозашна — 210 эзар тоннига дІадоахаке деза. Паччахьалкхенга 150 эзар тонн, цу даькъе колхозаша — 54 эзар тонн аьлт доаха, дийна дола хьача дулх—31 эзар тонн, цу даькъе колхозаша 11 эзар тонн, шура — 86 эзар тонн, цу хьакъе колхозаша 38,8 эзар тонн, фуаш — 50 млн, цу даькъе колхозаша 16 млн. доахха деза.

3. Конференце президиума тІадуллада колхоза Хьокхамеча Устава проектах лаьца республикански конференце, колхозий шикалой районни собранешка, колхозхой юкъарча собранешка, хІаьта киттаІа кепайоазон тІа ль замечаеш сина предложенеш віашагІтоха а Хьокхаме Устав кийчъяре Комиссе хьакъийта уж дІачулуга а.

Колхозхой конференце КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи Министраий Советаи дош ду, колхозни производстве дІахо дегІабоалабаран айбаран парте XXIII-ча съезда а КПСС ЦК мартовски, майски, октябрьски Пленумашка а решенеш тешаме чакхйоаккхарах, плананаш ленински юбилея сийна тІанйца социалистически декхараш кхоачашдара беррига шоаш тІадоахийтаргхилахарх.

Колхозхой республикански конференце доаньахкхой.
СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа): Ведана районерча Ленина цІерагІча колхозера М.-Д. Немрев, цу районерча Кирова цІерагІча колхозера С. Хутиев, Шелковской районерча «Коминтерн» ххача колхозера Л. Нутаев, Ленина цІерагІча колхоза председатель В. Байнуравек, «Коминтерн» ххача колхоза председатель В. Г. Табацкова.

В. Дзасма сурт.

— ДУВЦАР —

ОСМИЕВ Хьамзат.

ПЕНГАЗЕТА

ТХА совхоза централан усадьбе «Кердача толамашка!» ахаш цIи а йолаш пенгазета арадуьйла дукха ха яр. Цхьабакъда, укх тIехьарча хана цо гIоттамь хьалхадаьккха цхьаккха дош дацар корта болаш дуьца. Пхьи сагт кхие а воагIаш редколлеги-м яр хержа, бакъда, цу кхе сагах цхьа редактор Башир мара сагт вацар тешат арадаккхаш болх беш. Дерригa дуьъ цуьна цхьаннена тIалаттар.

Заметкаш яхье аьлча Башира шоашкара дийтача, кхы арехьарча наха меттел, редколлеге членаша а цуьнга оалаш хилар массаза а цаI дар:

— Дьаллахьий, Башир, Iайхе дIаязъелахь уж, тхо мукъадац хьона.

Цу хана газета бокъонца йоза цIи «Кердача толамашка!» ахаш яле я, «Башира газета» аьле мара сего цIи яккхацар цунах. Газета арадоалача дийнахь цхьа сагт вар Башира повкъостал деш — совхоза секретарь-машинистка. Цо пIелгаш деттачача машинаца заметкашта кехатохар цу дийнахь.

Мичча беса деле а, во дацина а, дика дацина а, хин-хаинахьа ара-м дувлар «Башира газета», цхьабакъда, арадаьлча а, из денаш, цуьца хьашт долаш магахьа сагт хилацар — наха дагадоахка, наха къувла хIамаш дувцацар газета. ТIаводаши дешаш сагт воацаш, баьдеча кIеча хьалъаьлла уллаш цин-кхо кIира а дакххийте, дIахьора из. ТIаккха хьалхагIа санна мара, кхы наькъ гIо-повкъостал доашаш, юха а керда номер аракхха воалора Башир.

Ишта цхьа ха яьлар. ТIаккха деорига а цхьан кIиргаIа хуьцадалар. Партийно-профсоюзни собране керда редколлеги хержа аьнка дош отталир дукха ха йоашаш хержача парторганизаце секретара ИбрахIима. Газета язде деларши малагIа гIулакхаш да белгал а доахаш, редколлеге декхарех къамаьл дар ИбрахIима. Шиа къамаьл чакхдоаллаш партийни организаце цIерагIа цо цIераш яьлар редколлеге хержача а редакторалла оттаниче а бакъахьа хетача наьха.

— Аьшк-охьар коммунист Мурад мегаргаолаш ва редакторалла. — чекхдаьлар цук къамаьл.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дар рабочкома председатела, совхоза директора Бийсолта, кхы а шиниквьь саго. ИбрахIима цIераш яьла нах мегарги оалаш сагт хилаьар.

ХьалхагIа редактор воача хана Башира из болх миштта хала лелабора хоаш болча наха цхьамха деташ: из болх шийна тIа ца эца Мурада малагIа бахьан доаккх хьежаш бар уж. Хьал а гIетта, дош дийхар Мурада. Верригаш цец а боахаш цо аьлар:

— Баркал шоана, повкъостий! Сох иштта тийше шо хиларах — баркал шоана. Шуй тешам боа на бе сай ниц кхочар дерга аз. Цхьабакъда,— аьлар цо, доа мо кIай цергаш гучайоахаш борабордагIа вела а къежа,— нагахьа санна газета кIома дуьна довле, эгIаз ма ахалаш.

ХIаннальш санна баьдеча нйча а ца оллаш, арахьа массане бIаргкхетаргболча хьелъаьлар дIолаче редколлеге араяйнача пенгазета хьалхара номер. Вашцара басло в хьекха, керда кийтъль яр хIанз газета рама а. Цхьа поркха хIама хкина ди санна, белгалдаьлар совхозе из номер араьнина дн. Хьалъаьла лоадама ха кхаллехьа дукха нах гулбелар газета гонахьа. ВоагIар а водар а цига кхасопар. фу хет хьона яхача хьесапе, шоайла вIаши бIарахьежар, каттараш доа, газета тIара цхьайола материалаш йийшача «гIаггIе» белар, шоайла дагабуьлар.

Хьашала къа а хьегаш, шоай балха занаиеш массаза а тIехкоачашъю, совхоза боахам сихха товбара шоашкара беркат доала болхлой бувшаш. цар толамаш миштта даьккхд довзийташ дукха заметкаш яр газета цу номер тIа, цхьабакъда, тахан селлара наьха теркам тIаозаш хиннараш уж заметкаш яцар. ХьалхагIа цу газета тIа хулаш ца хиина критически материалаш яр. Нах цецбоахаш яр директора балхашара гIалаташ дувца заметкаш.

— Хьайла, хьайла! Хьежалаш! ТIехкий голаши, боарха нихьи мара, хIама десалаш цу дIа латтача Iеттах-м.

— Вашах фу дешеш да цу Iатта багара арауххараш?

«Са къа Бийсолтах да шоана», ахаш дар уж дешаш. Лохе гIолла яздаьлар: «Вай доахан мина а вита, АргI-тIехьашкарча совхозата йиь машина аьла яхьийтай совхоза директора».

— Вай дахалда, меттахьа-м тесай! Иштa Iа «Юв» Воллахьи чакхьаккхаргйолаш-м я!..

— Хьо вахалва, нуахаш юкъейита лаьрхIа-м «НУВ» а бац.

— Аргаар аьна а дувцаргдар дийна а дацина, берригаш а дIаюха къаьста баьлча, массаьел а тIехьагIа дийшар из газета директора Бийсолта. Бувха тIехьашкхь кийг чоал а теха, ший тешача дегIаца ерриг рама къаьйла а аьнкха, вуьланеча санна, газетага хьежаш латташ пхи-ялх минут аьхар цо, тIаккха шортта юха а вийоза ший кабинете вахар.

ЦIа дакта воаллаш мо, кабинете гIолла Iо-хьалъухаш дийлар цхьан юкъагIа. Сихха-сиха кIур а боахаш, гIаьле ззар. Пенах йоалача радио-кIошага чуга хоача ашаро ше фуьтарвеш санна а хийтта, буьраг хьовзань, кхы Iамад ца хийташ соцайр цо из йиш. «Хьо соцае мо мара, кхы хала-к из газета деттараш совцабе а ма далар. Цар кхетаеча ма со!.. Малаьб уж?!» — вовхар цо ше шийна.

ТIехьара а ший гIанда тIа Iохайра Бийсолта. Истола тIа пхьарсий голаш а оттаеь, кулгашца корта а хьаца вагIаш цхьа жиъ хьежар цо. Дукха хIамаш дагадехар куьна цу кхьаьгIа...

Отделенешмара а совхоза центральни усадьбера а дукха нах вIашагIкхийттабор зале — болхлой, механизатораш, специалисташ. Собрани хьехаш лоашаш къамаьл дар ИбрахIима. Цул тIехьагIа массане а цхьан бартагIа президиум хержар. Дуьца оттадаь дош цаI дар: пенгазета тIехьарча номер тIа араьяьнна материалаш къовстаеита. Къамаьлаш дар ИбрахIима, рабочкома председатела Юсеаца, Бийсолта. Керттерча даьшъа шийна тIера бехк дIадоостабе гIерташ дар директора къамаьл. Тохам а ца беш заметкаш араккхера редактор Мурад бехке лерхIар цо. Ший къамаьл чакхдоаллаш аьлар Бийсолта:

— Нагахьа санна шоаш бакъ-луйй, «Юв» яхаш къайла а ца латташ, духхьал хаала доазр...

— Кхы малав къамаьл де безам болаш? — хаьттар ИбрахIима.

— Аз аотка-цIи-кхо дош,—гIеттар Мурад. — Редколлегена рьаза воаллаш къамаьл дет сона Бийсолта дер. Тхо хоастаде а тхона бергал ала а дезаш гIулакх да по тхо бехке дер... Цу къамаьлах со кхеташ. Волар. вай боахама зене дар хIаланкха а. дикадар, вайна беркат даргдар хьаллаца а дехкарийла да газета. Иштта ца хилча фу газета хул цуьнах...

— Из бакъда.—Мурада аьнначча раьяа хинна йист хилар зале.

Мурад Iохайра. ИбрахIим юха а вахага кхайхар:

— Сагт вай къамаьл де безам болаш?

Цхьа ха яьлар сагт йист ца хулаш. ТIехьара а. гIеттаьшерча гIанда тIаоа цхьан хIамаьтаца саго кулг айдир.

— Со, шоана массанена а махьрра, тракторист ва.— аьлар цо, — къайла ца а латташ, духхьала дуьца, яхаш, Бийсолта аьнначоа яз аз! «Цхьанкх шиь яь а шиннех цаI яьо а малав?» кха заметка язъяь «Бакьлув» яхар со ва. Заметка тIа маьллара. 84 гектар аьлача Къорешова яздаьрза дукхагIа алаши яздаьд 45 гектар мара ца аьлача Товсолтийна. Бакъда, из совлеелагIа шалаь ахча тракторастага дIакхачадаш. Боеца болх дIа а яздаь Iаьдал Iехадаьча учетчика вакса бахаш яр. Шоаза шийга дIаалача а цунах хIама хаьлац директора. Цудукхьа аз газета тIа аьхкхав эулаш даь учетчика а цо дош тоIаде гIерта директор а. ХIанз а цунах кхы хIама ца дойя, дIахо а детктаргва.— Iохайра тракторист.

— Аз аргда, — хьалдашка вагьлар Хьасан. — Шелало гIораеш, малхо вотташ. Iай а аьнки а араьхя леле везаш бе са болх. Газоснавшикехшта Iаьлало ле аьнна спецбарчьаш къе ца долийташ бухгалтера укх лизаьча шера се лелаяр чалар со ва. сай кулг кIал а яллаьд...

— Цхьанна сагта хоаттам а боацаш АргI-тIехьашкарча совхозага Бийсолта дахийтача дошкьарах яздаь «Сийрда бIарг» яхар со ва. — аьлар ферма учетчика. — Цхьа дош дерп а даи. Кхьметтел хоаш дац ма доакъар дахкад е мах боашаш дехад...

ДIахо собране дьаца къамаьлех хьагучабаьлар «ЮВ» а, НУВ» а, иштта кхьбараш а.

Шоай газета тIа араьнна заметкаш йийца ца Iеш, болх тоабара де деза кхьдола тIулаккхаш а дувцар болхлоша. Дукха пайдана хIамаш дагадохийтар Мурадага хьалхале а йолаш арадаьначча пенгазета хьалхарча номеро, дукха дийцар пига.

Яхьача заметкашта кIал йоаца цIераш а уттараш къайла хиннараш шоаш хьегуча а буьлаш, бокъонца критика йолаенача хана, цига дуьцача хIамашца ший вIалла гуьнахь доацаш мо ваглар Бийсолта, аьрда кулгалца корта а лаьоа. Из ший уйлаех воаллар. Хьанна ховра цо сен уйлаш ю?

Можах-мекхах чо бахьане ше вIамита хинна ха, ший дIахха мерза къонал дагахха из вагIарий а хьанна ховра. Тхоасара укх собране шийх дувцараш миштта хилийталоя-теш аз, яхаш, цу деша уйлаеш из вагIарий хьанна ховра!

Дерригa дуне лоталеча санна хеталуш дахкача бiрсица шерашка йовккхийча тоьна нхорчашен бомбашен урагIаухийтача аетро кIалдахьарчара а сандта а хийте гIеттаеш, гераэ чов яь сиз бехача а бай мел на болийташ, цIерах чакхйоахаш, цIаккха а карарe ца йоалийташ нана-поемашкара ше Берлине кхоачавь иоталоний ЦIе байракх мина а миштта ? меттайийтар-теш аз сай бера?— яхаш, цу деша уйлаш еш из вагIарий а хьанна ховра!

Нагахьа санна уж тайпа уйлаш дега тIа аьлха из вагIе, тхоесара собране хиинача къамаьлаша уж уйлаш сомаяьхале,— тIаккха газета ший деккар кхоачашаьаьл. Цу уйлаех беркат дергда Бийсолтана шийна а совхоза а.

Киргизски ССР. Токтогульски ГЭС хьалъеча скалолазаша—высотникашен, монтажникашен, делкийтарашен кхерий бердашта юкъе котлаване сунт йоллаш, бетон йотташ деча балхашта кхерамле Iалашъяра кийче еш ба. ГЭС-а здани хургйолча хIалара кIоаг баьккха боалаш латт.

Геттара дуттарча кхерий шин берда юкъе хьалъеш я Токтогульски ГЭС. Цудукъа лаьрхха лакхача тоннелашка гIонна бетон а кхьйоза материалаш а дIатIа[illegible]

Сурта тIа: Йоалаш йола сунт хьаллиах цо цу бетон тулоттa аьттув хургболаш из дIатIаккхаьаьккла транспортни [illegible]

В. Лазарева сур.
ТАСС фотохроника.

СПОРТ

[illegible]

«Труд» спортивни общества республикански Совета хьалхара моттиг лакхара яхьаш хилар шин дийнахь. Дика хьовкхамаш гойтар «Старогрознефта» НГДУ команда. Яхье хьалхара моттиг цо лаьцар. ШоллагIча моттиге ба «Красный молот» завода спортсменаш.

Котбаьннарашта республикански Совета дипломаш деннад.

[illegible]

Клубен командашта юкъе дьаьхале лакхара города чемпионате дакъа лоацаш хилар 50 совгIа коллектив. БоккхагIчар командашта юкъе котъаьлар «Грознефтехимстрой» треста футбольни команда. ШоллагIча моттиге крекинг - завода спортсменаш ба.

КРОСС

В. И. Ленина цIерагIча культура парке гулбеннбар укх деношка ейгача атлетика кроссе дакъа лоацараш. Цу традиционни гуйранахча комсомольски - кагирхой кроссе дакъа лоацаш хилар 500 совгIа спортсмен. МаIа нах 1000 метра къаьнах 500 [illegible]

Массарел котъаьлар Грозненски крекинг - завода команда. ШоллагIча моттиге ба Грозненски химически комбината спортсменаш.

Дипломаши республикански Совета грамоташ сийнай котбаьннараш.

[illegible]

САГОТА ЯЦ БЕРАШТА

Шоашта цIагIа бе бенна болх сихха чакх а баьккха цIаргахь хьежа доаллу школера чудаьлха бераш. Арахьа, сакъерда безам боагIа цар. Ховш ма дий из цар безам дIаллаш моттигаш яй коашка, улицашка мелли. Де хIана а доашаш сагот а луш дIайоаха берий мукъа ха. Школай ааа бац масса хана бераште сакъердам хургбола, цар уйла кхычахьа йохийтаргйоаха гIулакх де: 4—5 сахьат мара дац цар школе доаккхар.

Райисполкоме хуьта дийхар оаха из дош. Юххера а этара чоагIагIа берий безам тIаIгоргбола, цар уйла, терхам тIаоаргбола гIулакх корадир тхона: берий спортивни школа вIашагIйоала лаьрхIар оаха тхоай районе. Фу школа хургъя цох, фуд из, цхьа тхъаьх бер цига Iомадарах мича доал гIулакх, яхаш дуьца баьлар цхьабараш. Цхьарчоа тхо а даькар цу гIулакхо шек, хIаьта а тIехьашка довлаквар тхо. Района дикагIа мел бола спортсменаш вIашагI а теха дагадаьлар тхо. Уж раьма хилар цу бахха дакъа лаца.

Иоаль бетта болх бе йоаелар из берий спортивни школа. Ший тайпара я из. Помещенеш ца тоъар бахьан долаш школанца дIахьа дийкхай секцеш, «Учительски» — райоца спортсовета кабинет я. ВIашагIкхета моттиг — клуб, цуи кох, аре.

Уж уккхаа Iомалу волейболах, футболах ловза, ейта атлетика йоах, хIалтохаргах лета — ерригаш 6 секци я болх беш. Юххьанца цхьа ткъаьх сагт мара хилацар занятешка. ХIанз 400 бер да хьаухаш. Группаш а нь дIа-хьа дийкхад оаха уж.

Эттара йоккхагIа а кIалхетаргах летен боксерийн группаш. Боксерий группана кулгалдеш ва массехказа Казахстана чемпион хинна № 1 йолча школера физкультура хьехархо Дилигов Жабраил, футболах ловзараш Iомабеш шиъ ва Дахкильгов Борис Алиев Салман, Ейгача атлетика группана кулгалду цхьоалагIа разрин йолча Цицкиев Батыра.

Школе хьайду 10—12—15 шерагa кхаччаьна ха яьна бераш. Цар спортаца мел безам бе хьахьоxх укх масалаша.

Тха школа хьехх аьнна хоалие а дIаязбила баьклар Экажкъонгий-Юртарча школера кхо воша ГагиевгIар Iийсаи, Мухьмади, Мяхаяли. Цхьа занити тувла ца йолийташ 5—6 километр гIашца а автобусаца а хьоух уж Назране. Кхоакхе а дика спортсмен хургволаш ва.

Дукха ба берашта юкъе хIинаьехьа белгалбаьнна. Торшхоев Сулейма кIалкхетаргах летача хана бIарганейнар цецбаргва. Бокъонца волча спортсмена санна говзал я цуи. ХIинца 5-ча классера Султыгов Шаши хIинз а тIехь района футбольни командие дIанех шоаш ловзача хана, Хова, сиха, ейса лоаз из, ший арявнаш а цуи бургац чутохаш.

Занитеш хул тха хIара денна 10,14 17 сахьат даьлча. Школера дахьна берий санIIа долалу из а из.

КIиранденойна яхье ловзараш цу командашка шойла, клубе сцена тIа буйн. ЗIамига зрителаш дукха хул цу хана клубе.

Ловзша яьна, спортага шиа моттиг района «ЦоагIаъайтаргйола гIулакх да из. Пехь-тIехьа йIаьхлуш летт цига Iомале, безамбарий списокаш. Спортинвентарь ийцай оаха, берашта: кIалкхетаргах летаряй кIувсаш, боксерий кулгахйоахкорган, кхьийола инвентарь. Каникулаш йолча хана тха берий командашт хкыч, районашка ухаргыш шоай говзал дIахьокха.

Iай дукха хьаьтIа хургда тхоа ве из болх ба. ХIаьта а сатохаргда оаха. 1970 шу гиьна дац. Цу шера йоккха спортзал хьалъелоргI тха городе.

З. ОЗДОЕВ,
Назрани района берий спортшкола директор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КОСМОНАВТИЙ СИЙНА

Дунени къамийн информационни агентствашa дика довшкаш хоаш бар Москве делаа долча советски вордI космонавтица торжественно вIашагIкхетарах, съездий Кремлевски Двореце хиннеча митингах.

Советски Союза столице «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхача кемай экипажашца триумфальни вIашагIкхетар дунен радиовещательнии телевизионни кампаней передачей тема я.

БЕРЛИН. Iуьре а дана ГДР радиоси телевидени дIайолайр Москвера передачаш, космос карарзаерашца вIашагIкхетар хьа а хьувкаш. Москвачаца цхьана ГДР миллионаш болча телезрителаша дег чура моархал а хеттар, дакъале а вувцар советски ворзI космонавт. Москверча репортажа лоаца перерываш йолча хана телеэкранашка хьахьувкар «Союзаш» урагIьяхийтара еш йола кийчо, СССР-е космонавтика дегIаахар дуцеш йола кадраш. Студе хиннача Iилмахоша йоашхар кхаь кема экипажашта Iнама-технически цергIаьымарий результаташ.

СОФИЯ. Моттигерча хана болгарски телевидене шо ещ йола передачаш совца а яь, ладувгIарашка дIахайкадир массехк минут яьлча майрача вордI космонавтица вIашагIкхетара йола Москвера репортаж хургья, аьнна.

Москва улицашкарен съездий Кремлевски Двореперен еча цу репортажага хьожаш а ладувгIаш а хилар беррига мохк, из йиттa ранио гIалае хьаювцаш а яр.

ВАРШАВА. «Союз» яхача кемай полета итогаш еш ПОРП ЦК «Хлопска дрога» яхача газета язду: «Цу полето хьахьеххар советски Iилана гIана тIехьа гIа болкхам космос карарзаерa проблемаш массе оагIорахьа а кхьдда а къоастаеш хилар. Эггара хьалха шийна теркам тIаоаш да дукха хо йоашаш хиннача советски экспериментa ерриги этапаш йиллача хенаца геттара кийсалуш чакхъялар.

Аьттув боалаш космосе сварка чакхъялaро миь хьебели хургйолча орбитальни станцешта монтаж яра, кхьча планеташ тIа тайп-тайпара йола объекташ хьалъяра, йIахьенна полеташ хулача хана космически аппараташта ремонт яра.

НЬЮ-ЙОРК. «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхача кемай полет ювцаш, «Крисчен сайенс монитор» яхача газета язду, вIашагIкхийттача Штаташта хIана укх сахьета де могаргдоацар даьй Советски Союзо, яхаш. «Цу тайпара йола космически кхо нахе кхаь дийнахь вIаьтта урагIьяхийта могаргдац» — йоах цо. «Крисчен сайенс монитора» белгалдоаккх вакуумен дозален хьалашка сварка е США-с ца лерхIаш хилар, 1972 шу тIаккхечалца хIаьта а. «Кемаш гIоттийташ Iоэоассадеш геттера дика классически йола технически говзал гойтарех нах цецбаьлаб советски космонавташа», —яхаш язду дIахо газета.

(ТАСС).

СОМАЛЕ РЕВОЛЮЦИОННИ СОВЕТА ЗАЯВЛЕНИ

ЛОНДОН, 23 октябрь. (ТАСС). 21 октябре Iаьдал ший бе делаача Сомале революционни совета араяьккхай мехка арахьарчеи чурчен политика керттера принципаш тIайола заявлени. Цунах Могадишора хоам бу Рейтер яхача агентства корреспондента.

Къаьстта аьлча, заявлене тIа йоах, революционни совето дIахо хьоргьа нейтралитетен дIа ца кхетарен политика, лоархIаргьа йола дунен халкъашта юкъерa отношенеши договораши.

Заявлене тIа белгалдоаккх, совето гIулакхаш лелаергда машаре дахарен кхьчe мехкий чурча гIулакхашта юкъе ца ледхарен принципашца, хьалхоацаргда дергача къамаш - мукъьадахара боламий нийсдон гIулакх, ловрхIаргья сага вартIатон бокъон, яхаш.

Заявлене тIа йоах, барт ца кхета дешаш тIемца къоастадар тIаьнц революционни совето, мехкара племяшта юкъе латта довнаш дIадаха лерхIаш хьиэар долаш къамая хьалхле а лелаергья.

РЕЙНЕ «ХА ХУВЦАР»

БОНН, 23 октябрь. (ТАСС). Селхан Малхбузен Германе бундестаге канцлера Вилли Брандта вIашагIтехача кердача правительства дув буаш перемони хилар; правительствана юкъебоалх социал-демократически мукъача демократически партей никалаш бола министраш.

Керда правительствени коалици хьахилар — из, бакъдар аьлча, ХДС/ХСС мизр да. Цхьабакъда, газеташ белгалдоаккх хIанз йола правительство санна мела «парламентски лард» йолаш хьаьна дIаяхачарех цхьакха а боннски кабинет ца хилар. БундестагIе кIеззига дуккагIа никалаш мара бац цуи — ерриге а 12 мандат дуккагIа мара яц.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

25 октябрь

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 11 сахьати 30 минути яьлча «Ше селкъалга цIей» яха берий утренник. 15 сахьат даьлча хургволча тIемахочун клуба занити. «Современник» яхача эстрадни оркестра концерт. 18 сахьат даьлча «Предприяте месячник» яха кагирхой сайре. Хетаю ВЛКСМ-а 51 шу дизара. (В. И. Ленини музыки) яха вокальни балетни студе концерт. 20 сахьати 30 минути яьлча искусствах йола кагирхой кинолекторий.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17 сахьат даьлча «Лаьттей сигалей» яха атеистически сайре. «Чудотворец из Бирюлева» яха кинофильм хьокхаргда. 19 сахьат даьлча Ленински комсомолэ 51 шу дизара хетаь Заводской комсомольский «Огонек».

С. М. Кирова цIерагIара культуран садоIен парк. 18 сахьат даьлча Зелени театре Ведана района культура ЦIен художествени самодеятельноста концерт. 17 сахьат даьлча хургйолча переписах лекци. 19 сахьат даьлча «Ташкент; мохк агар» яха документальни фильм хьокхаргда.

Просвещене болхлой республикански ЦIа. 14 сахьат даьлча даьшта - ноаношта лаьрхIа беседа. 18 сахьат даьлча дай-ноаной комитетий председателийн членийн семинар.

20-ча участка клуб. 14 сахьат даьлча «Сийлахь - боккхача Октябра хетадаьча документальни фильмий кинофестиваль.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 17 сахьат даьлча «Камбоджа в огненном кольце» яха кинофильм хьокхаргда.

КИМ цIерагIара клуб. 20 сахьат даьлча гуврашара бал.

26 октябрь

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 18 сахьат даьлча «Атеист» яхача клуба занити. «Атеист» яхача агиттеатра «Марзана» яха Шамхалова спектакль.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11 сахьат даьлча «Комсомол — пионере воша» яха берашта лаьрхIа утренник. 12 сахьат даьлча «Педагогическая поэма» яха художествени фильм.

С. М. Кирова цIерагIара культуран садоIен парк. 18 сахьат даьлча Зелени театре Грозненски района культура ЦIен художествени самодеятельноста коллектива концерт. 17 сахьат даьлча кинолекторий «Ленински комсомола сийлахь - боккха никъ» яха лекци. 19 сахьат даьлча «Ровесник», «Бессмертная юность» яха документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Просвещене болхлой республикански ЦIа. 16 сахьат даьлча «Эрсий романса говзанчаш — Гурилев, Алябьев, Варламов» яха лекци - концерт.

Хлебокомбината клуб. 15 сахьат даьлча «Кагирхоша машар баьлха лоаттабу къовсам» яхача темах кинолекторий. «Фестиваль молодежи в Софии» яха кинофильм хьокхаргда.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец — 13 сахьат даьлча В. Катаева «Сийна йовлакх» яха ТЮЗ-а спектакль. 18 сахьат даьлча «Сага оамалцара керттера дар» яха диспут.

20-ча участка клуб. 17 сахьат даьлча «Социалистически бартцхьоагIонах Ленински идеяш» яха лекци. Документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 10 сахьати 30 минути яьлча «Сакъердаме сахьат» яха утренник. 18 сахьати 30 минути яьлча «Дунен карта хьалхашка» яха дунен халкъашта юкъера обзор.

КИМ цIерагIара клуб. 13 сахьат даьлча «В. И. Ленин — берий художествени литературе» яха берашта лаьрхIа беседа. 18 сахьат даьлча «Париж, Ленина проспекташ» яха документальни кинофильмаш хьокхаргда.

ЛАКХАГIА АЙЕ ЦХЬОАГIОН БАЙРАКХ

САНТЬЯГО, 23 октябрь. (ТАСС). «Оаха къовсам лоаттабаьб, лоаттабу, лоатта а бергба коммунистически болам бахьан,— иштта корте яьла а укхаза араяьнача Чиле Компарте ЦК теоретически политически орган долча «Принсипиос» яхача журнала аргIанарча номера передовой статья. Москве хиннача коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещане результаташта хетаь я из статья.

Совещане тIаийцача документаш тIа, йоах статья тIа, «КIоаргга анализ ю вай заманца гучайоаьх халкъе керттера моастагIа йола империализм,, адамий общества эттара дукхагIболча наха империализмана духьаь лоаттабеча къовсамe цхьана де дезача гIулакхий накъеш хьохьокх». «Уж документаш, белгалдоаккх журнала, Iаььамате бокхь лоархIаш болаш хургда марксизмо-ленинизмачан пролетарски интернационализмачан принципий ларда тIа дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра гIулакха тIехь».

«Принсипиос» йоах, московски Совещане толам баьлаб «гIайбигаб чилийски коммунисташ».

Журнала дIахо белгалдоаккх укх шера ноябрь бетта хургйолча къамаш съезда еш йола кийчо ю московски Совещане кIоаргача идей лакхи а йолаш, яхаш.

Коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане документаш Iомадаь хила беза беррига коммунисташ, парте беррига доттагIий, беррига прогрессивни чулийцаш, яхаш язду «Принсипиоса» статья чакхйоалаш. Антиимпериалистически цхьоагIо хилара тIехь къовсам лоаттабера вай хьалхь оарцагIдоал кхаш доли гера да из».

ХАОТТАМ

Тахан республика гIолаеи Грозней моркхаш а болаш юкъ-юкъе догIа а делхаш, къилбаседа-малхбузехьара гIоьххьача боарама, цхьана чIоагIа мух а чекхаш ха хилеи фосара температура республика гIолла 3—8, Грозне 5—7 градус йIовхьа йолаш хилеи тарлу. 26 октябрера дехз 29 октябре кхаччаьца моркхаш а болаш, шийь-юкъе сихи а екхаш, хьалхарча юкьиген ха чакхйоалаши дальгIо йовчаш а йолаш, ха юкъенхача хана цхьаннайолча моттигашка доах а доаллаш, лостамаш хуьлаш, лагIо, гIоьхьача боарамга кхоачач мух а хьекхеш ха хилеи буйсашкара температура 3 градус йIоахалтара 2 градус шелалла хкоачаш, деношка 8—13, хьалхарча юкьагIа 6—10 градус йIовхала болаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

25 октябрь

РАДИО

6.30 — «Юрта Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховнеш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Ленинах дола дувцараш (гIалгIай меттала). 15.30— «Новкъост» йоккхагIа йолча классашка зеша багIарашта (эрсий меттала). 15.50— Ашараш. 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — Ленин вань 100 шу дизарга. Ленине улица (гIалгIай меттала). 18.30 — Белеме калоши хахкера ашараш. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.55 — Передачай программа. 13.00 — Телевизионни халкъа университет. «Iилмеи технически прогресса» яха Iилмани техникай факультет. 13.45 — Культура факультет. «Коммунизмен культурин тIехьалеши». 14.30 — «Тхо Ильичаца доллар» яха телевизионни фильм. КхоалагIа сери. 14.50 — Ленина парте мугIарерчар. Пропагандист Татаринцев (нохчий меттала доаккх). 15.00 — Киноникъбархой клуб. «Сомале энватор тIа йола республика я». 15.35 — Деркхошта. «Волга тIа хинна тIом» яха фильм (нохчий меттала доаккх). 16.15 — Халкъа кхетаме хьест. Нохчий багахбувцам (нохчий меттала). 16.35 — Берашта «Аладдина тамаше лампа» яха художествени фильм. 18.00 — «Старт». Телевизионни спортивни журнал. 18.45 — «Владыки без масок». 19.30 — Дай-мехка илли. 19.50 — Шоана бераш. 20.10 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — «Коммунисташ» яха кинофестиваль. «Лично известен» яха художествени фильм 22.15 — Фильм-концерт.

26 октябрь

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Ховнаш. 7.30 — Программе музыкальни антракти. 7.40 — Москва. 8.14 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Ленин тха дегашка» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.40 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — Литературин Нохч - ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — «Къонахь» (гIалгIай меттала) 18.30 — РадиоладувгIархой заявках дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11.55 — Передачай программа. 12.00 — Къонабарашта. Истора баьраш. 12.30 — Къонзбарий слет 12.50 — Берашта. «Къайле» яха художествени фильм. 14.00 — «Тхо ансамблера да» Пионерий республикански Двореце трансляци. 15.00 — «Гучтахьара къамаьл» яха документальни фильм. 15.55 — Музыкальни пауза. 16.00— Советски Эскарен Флотах бIухошта. Сиэза бIуи 50 шу дизарга. 16.30 — Советски литературан искусствах мастераш «Святослав Рихтер» яха фильм. 17.30 — Советски кино 50 шу да Узбекистана киноискусства. 18.30 — Киножурнал. 18.40 — «Аккорд». Музыкальни передача. 19.15—«Коммунисташ». Яха кинофестиваль. «Москва —Генуя», яха художествени фильм. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — Европа: событеши, махкаши, гIулакхаши. 21.45 — «Эфира къонад я», «Алло, оаха таланташ лех».

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарех, культуран, промышленностех отделаш—3-42-30; Юрта боахамех письмой отделаш—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05211, Заказ № 4769.